

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Місцеві податки і збори як складова формування доходів бюджету»

Студента 2 курсу, 3-м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа
та страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Засухи Андрія
Андрійовича

Науковий керівник
д.е.н., професор

Тарасюк Михайло
Вікторович

Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ ТА ЗБОРАМИ.....	6
1.1. Податки як інструмент формування доходів місцевого бюджету.....	6
1.2. Характеристика податків та зборів, які формують доходи місцевих бюджетів	8
1.3. Досвід країн ЄС у формуванні доходів місцевих бюджетів.....	34
РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ ТА РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У ВИКОНАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ М. КИЄВА	42
2.1. Нормативно-правова основа місцевого оподаткування.....	42
2.2. Динаміка та структура місцевих податків та зборів м. Києва.....	49
2.3. Виконання дохідної частини місцевих бюджетів м. Києва.....	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	54
3.1. Реформування системи місцевого оподаткування в Україні.....	54
3.2. Напрями вдосконалення організації адміністрування місцевих податків і зборів.....	58
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність обраної теми спричинена важливістю аналізу місцевих податків і зборів як джерела інформації про стан розрахунків по них; аналізуючи рівень і динаміку їх сплати, можна знаходити шляхи вдосконалювання наповнення дохідної частини бюджету регіону.

Успішне вирішення функцій і завдань, що покладаються на органи місцевого самоврядування неможливе без економічної основи, складовим елементом якої є доходи місцевих бюджетів. Здатність місцевого самоврядування забезпечити ефективне функціонування територіальних громад та вирішувати питання їх соціально-економічного розвитку потребує належного фінансового забезпечення. Тому удосконалення системи місцевого оподаткування, яка є складовою податкової системи держави і водночас необхідним фінансовим атрибутом місцевих органів влади і самоврядування, є надзвичайно актуальним.

Проблема формування доходної бази місцевих бюджетів останніми роками перебуває в центрі уваги науковців, працівників органів виконавчої влади і місцевого самоврядування та фінансових органів. Але на сьогодні спроби їх реформування в Україні не привели до створення зваженої системи розподілу повноважень між органами державної та місцевої влади. В економічній літературі немає науково обґрунтованих положень формування доходної бази місцевого бюджету, яка відповідала б фінансовим вимогам покладених на місцеві органи влади повноваженням. Місцевий бюджет повинен бути потужним інструментом пристосування поточного рівня економічного та соціального розвитку країни до пріоритетів розвитку суспільства. В ідеальному випадку, він має бути складений як засіб збереження балансу інтересів між перспективами економічного росту та потребами соціального розвитку.

Метою дослідження є оцінка системи місцевого оподаткування в Україні та визначення ролі місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів, узагальнення досвіду країн Європи стосовно впливу держави на їх формування, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення діючої системи місцевого оподаткування як одного з основних факторів збільшення доходної частини місцевих бюджетів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- охарактеризувати місцеві податки та збори як складову частину податкової системи держави та визначити їх функції;
- здійснити класифікацію місцевих податків та зборів в Україні;
- визначити напрями вдосконалення організації адміністрування місцевих податків і зборів;
- визначити напрями взаємодії органів місцевого самоврядування та ДФС України у сфері оподаткування місцевими податками та зборами;
- запропонувати шляхи гармонізації адміністративно-правового регулювання місцевих податків та зборів в Україні з законодавством країн ЄС.

Об'єктом дослідження є процес формування доходів місцевих бюджетів та зміни нормативно-законодавчої бази.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі адміністрування податків та зборів до місцевих бюджетів, а також аспекти визначення їх ролі у власних доходах місцевих бюджетів.

У роботі розглянуто такі теоретичні та практичні завдання:

- історичний розвиток місцевих податків та зборів;
- напрями зміцнення доходної бази місцевих бюджетів;
- проблеми місцевого оподаткування в Україні;
- аналіз значення місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів;
- висвітлено зарубіжний досвід у вирішенні проблем місцевих податків та зборів;
- визначено шляхи удосконалення системи справляння місцевих податків і зборів.

Методи дослідження. В процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи визначення ролі місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів. Зокрема, застосовувались методи аналізу, узагальнення та системний метод – при дослідженні понятійного апарату; метод порівняльного аналізу – під час вивчення змісту наукової літератури та законодавчої бази і узагальненні основних напрямів сучасних досліджень з обраної проблематики; метод статистичних порівнянь показників – для визначення ролі місцевих податків та

зборів при забезпеченні формування місцевого бюджету; метод економічного аналізу – при визначенні механізму формування ресурсів місцевих бюджетів та його оцінки; метод експертних оцінок – для оцінки ефективності механізму формування фінансових ресурсів на місцевому рівні, методи дослідження фактів, явищ і реалій існуючої практики, метод постановки цілей і рекомендації щодо їх досягнення .

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та практичних рекомендацій щодо підвищення ролі місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів, основа яких ґрунтується у розширенні прав місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків та зборів, затвердження їх ставок та надання пільг.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення роботи, запропоновані висновки та матеріали проведеного дослідження можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій сфері - під час розробки концепцій, програм і планів розвитку місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою вдосконалення адміністративно-правового забезпечення місцевих податків та зборів;
- у правотворчій діяльності - для подальшої розробки та прийняття нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері оподаткування місцевими податками і зборами під час здійснення податкової реформи.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ ТА ЗБОРАМИ

1.1 ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Органи місцевого самоврядування повинні володіти власними фінансовими джерелами, яких має бути достатньо для того, щоб вони були спроможні управляти економічною та соціальною сферами на своїй території, адже з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, охорони здоров'я, культури, здійснюються видатки на соціальне забезпечення

населення. Реформа територіальної організації влади, яка втілюється в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі створення фінансово самодостатніх громад.

Джерела наповнення дохідної частини місцевих бюджетів складаються із податкових та неподаткових надходжень, субсидій та дотацій з центрального бюджету та позик (кредитів). Але одним із найважливіших джерел доходів місцевих бюджетів є податки.

Проблема формування доходної бази місцевих бюджетів останніми роками перебуває в центрі уваги науковців, працівників органів виконавчої влади і місцевого самоврядування та фінансових органів. Але на сьогодні спроби їх реформування в Україні не привели до створення зваженої системи розподілу повноважень між органами державної та місцевої влади.

В економічній літературі немає науково обґрунтованих положень формування доходної бази місцевого бюджету, яка відповідала б фінансовим вимогам покладених на місцеві органи влади повноваженням. Місцевий бюджет повинен бути потужним інструментом пристосування поточного рівня економічного та соціального розвитку країни до пріоритетів розвитку суспільства. В ідеальному випадку, він має бути складений як засіб збереження балансу інтересів між перспективами економічного росту та потребами соціального розвитку.

Дослідженням проблем формування доходів місцевих бюджетів за рахунок податків присвятили свої праці такі вчені: Балацький Є. О., Боровик П. М., Вовна Н. І., Єфремова І. І., Ковалевич Д. А., Луніна І. О., Пасенко В. М., Піхоцька О. М., Покатаєва О. В. Метою дослідження є визначення ролі податків у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів України. Однією з важливих умов побудови демократичної держави є самостійність і незалежність органів місцевого самоврядування. Європейська хартія про місцеве самоврядування, прийнята 15 жовтня 1985 року, передбачала відокремлення місцевих органів самоврядування від державної влади, повну незалежність і самостійність у здійсненні покладених на них функцій у межах їх компетенції. Згідно з Бюджетним кодексом України доходи бюджету класифікуються за такими розділами як податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти [1].

Місцеві бюджети в розвинутих країнах поповнюються переважно за рахунок податкових надходжень. У структурі доходів місцевих бюджетів України у 2017 р., порівняно з попередніми роками, слід відмітити певне зростання частки податкових надходжень з одночасним зменшенням доходів від операцій з капіталом та надходжень до цільових фондів. Незважаючи на стабільне зростання податкових надходжень місцевих бюджетів, все ж незначною залишається частка надходжень від місцевих податків. В Україні частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів становить 7% (основним чинником збільшення цієї частки є зростання надходжень єдиного податку). У зв'язку із цим виникає нагальна потреба реформування місцевих податків, щоб вони стали найвагомішим джерелом доходів у місцевих бюджетах, якими вони є у розвинених демократичних країнах.

Основними видами податків і зборів, що формують дохідну частину місцевих бюджетів є:

1. Податок на доходи фізичних осіб.
2. Плата за землю.
3. Місцеві податки і збори: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.
4. Збори за спеціальне використання природних ресурсів: плата за користування надрами, збір за спеціальне використання води, збір за спеціальне використання лісових ресурсів.
5. Екологічний податок.

Ми вважаємо, що податки та збори мають суттєвий вплив на формування місцевих бюджетів. Особливо велику роль відіграє частка місцевих податків і зборів у забезпеченні фінансової автономії місцевих бюджетів. Якщо за рахунок власних податкових джерел місцеві органи влади могли фінансувати 60–80% своїх потреб, тоді їх залежність від рішень вищих органів влади стосовно дохідної частини місцевих бюджетів буде мінімальною. Це приведе до зростання рівня політичної незалежності та фінансового забезпечення місцевого самоврядування, сприятиме економічному зростанню держави.

1.2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Нормами Податкового кодексу передбачено поділ податків і зборів на загальнодержавні та місцеві. При цьому до місцевих належать податки та збори, котрі є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Вони встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим кодексом [5].

Структура податків і зборів у нашій державі схематично зображена на рис. (Додаток А).

Слід зауважити, що місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Тоді як питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору вирішують місцеві ради в межах своїх повноважень, визначених Податковим кодексом. Встановлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим кодексом, заборонено [2].

Таким чином, місцеві ради, створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, повинні у межах своїх повноважень прийняти рішення про встановлення місцевих податків та зборів. Під час встановлення податків та зборів обов'язково слід визначити такі елементи:

1. платники податку ;
2. об'єкт оподаткування;
3. база оподаткування ;
4. ставка податку;
5. порядок обчислення податку;
6. податковий період ;
7. строк та порядок сплати податку ;
8. строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку .

Разом із цим під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування. Натомість встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб —

підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів органи місцевого самоврядування не мають права. Рішення про встановлення місцевих податків та зборів має бути офіційно оприлюднено до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних податків та зборів. В іншому разі норми відповідних рішень будуть застосовуватися не раніше початку бюджетного періоду, наступного за плановим періодом. У разі якщо місцева рада не прийняла рішення про встановлення відповідних місцевих податків і зборів, до моменту прийняття рішення вони будуть справлятися виходячи з норм Податкового кодексу із застосуванням мінімальних ставок. А от плата за землю в такому випадку має справлятися із застосуванням ставок, що діяли до 31 грудня року, котрий передує бюджетному періоду, в якому планується застосування плати за землю. Тож для місцевих рад дуже важливо розробити, затвердити та оприлюднити рішення про встановлення місцевих податків та зборів до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування відповідних податків і зборів. Офіційно оприлюднене рішення про встановлення місцевих податків та зборів є нормативно-правовим актом з питань оподаткування місцевими податками та зборами на території відповідної місцевої ради. Окрім того, протягом 10 днів з дня оприлюднення рішення про встановлення місцевих податків та зборів його копію потрібно надіслати до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та зборів [5]. Далі розглянемо головні особливості справляння кожного з податків та зборів, перелічених вище, які необхідно обов'язково враховувати при розробленні положень про їх встановлення.

Податок на нерухоме майно. Загальні вимоги до справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, встановлено ст. 266 Податкового кодексу. Платниками цього податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, розташованих на території відповідної місцевої ради. Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка. У свою чергу, до об'єктів житлової нерухомості належать будівлі, віднесені відповідно до законодавства до житлового фонду (житлові будинки, прибудови до житлових будинків, квартири, котеджі, кімнати у багатосімейних (комунальних) квартирах), а

також дачні та садові будинки. До об'єктів нежитлової нерухомості відносяться будівлі, приміщення, що не віднесені відповідно до законодавства до житлового фонду (будівлі готельні, будівлі офісні, будівлі торговельні, будівлі для публічних виступів, будівлі промислові та склади, гаражі, господарські (присадибні) будівлі тощо). Водночас не є об'єктом оподаткування: а об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності органів державної влади, органи місцевого самоврядування, а також створених ними організацій б об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які розташовані в зонах відчуження та обов'язкового відселення, і визначені законом в будівлі дитячих будинків сімейного типу, гуртожитки, житлова нерухомість, непридатна для проживання, в тому числі у зв'язку з аварійним станом, об'єкти житлової нерухомості, в тому числі їх частки, що належать дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та особам з їх числа, визнаним такими відповідно до закону, дітям-інвалідам, які виховуються самотніми матеріями (батьками), але не більше одного такого об'єкта на дитину, об'єкти нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність в малих архітектурних формах та на ринках, будівлі промисловості, зокрема виробничі корпуси, цехи, складські приміщення промислових підприємств, будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників, призначені для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності, об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності громадських організацій інвалідів та їх підприємств, об'єкти нерухомості, що перебувають у власності релігійних організацій, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законом порядку, та використовуються виключно для забезпечення їхньої статутної діяльності і будівлі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, незалежно від форми власності та джерел фінансування, що використовуються для надання освітніх послуг. Тобто перелічені вище об'єкти нерухомості не обкладаються податком на нерухоме майно. Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток. При цьому база оподаткування для фізичних осіб обчислюється контролюючим органом на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. А для юридичних осіб — обчислюється такими особами самотійно виходячи із загальної площі кожного

окремого об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт. Пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів житлової нерухомості, для фізичних осіб визначаються місцевими радами виходячи з майнового стану та рівня доходів таких осіб. Поряд із цим п.п. 266.4.1 Податкового кодексу встановлено загальні пільги для фізичних осіб — платників цього податку, незалежно від їх майнового стану та рівня доходів. Так, база оподаткування об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності фізичної особи, зменшується:

1. для квартири/квартир незалежно від їх кількості — на 60 м²;
2. для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості — на 120 м²;
3. для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток, — на 180 м².

Таке зменшення надається один раз за кожний базовий податковий (звітний) період. Законодавством також передбачено обмеження щодо застосування пільг з податку на нерухомість. А конкретно, такі податкові пільги не надаються фізичним особам на:

1. об'єкти оподаткування, якщо площа такого/таких об'єкта/об'єктів перевищує п'ятикратний розмір неоподатковуваної площі, затвердженої рішенням органи місцевого самоврядування;
2. об'єкти оподаткування, що використовуються їх власниками з метою одержання доходів (здаються в оренду, лізинг, позичку, використовуються у підприємницькій діяльності).

Пільги з податку з об'єктів нежитлової нерухомості встановлюються залежно від майна, яке є об'єктом оподаткування. Органи місцевого самоврядування до 1 лютого поточного року подають до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням об'єкта житлової нерухомості відомості стосовно пільг, наданих ними. Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються за рішенням місцевої ради залежно від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості. Інформацію про зональний поділ території та про ставки податку доцільно відобразити в окремих додатках до відповідного положення. Варто мати на увазі, що розмір ставки податку не може перевищувати 3 % мінімальної заробітної

плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 м² бази оподаткування. Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року. Порядок обчислення податку: для фізичних осіб сума податку з об'єкта/об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості обчислюється контролюючим органом за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) власника такої нерухомості виходячи з бази оподаткування та відповідної ставки податку [5].

Податкове повідомлення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити надсилає платнику податку контролюючий орган за місцем його податкової адреси до 1 липня року. Податок сплачується за місцем розташування об'єкта оподаткування і зараховується 100 % до відповідного місцевого бюджету згідно з положеннями Бюджетного кодексу України. Для сплати цього податку встановлено такі строки: для фізичних осіб 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення для юридичних осіб (авансовими внесками щокварталу) — до 30 числа місяця, наступного за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації. Наприклад, якщо людина є власником квартири загальною площею 75 кв. м, то вона буде сплачувати податок лише за 15 кв. м (75 кв. м - 60 кв. м). Проте у разі, коли квартира поділена між двома власниками, то пільга в розмірі 60 кв. м застосовується для кожного з них, отже, платити податок не потрібно. Ставка податку визначається місцевою радою до 3 % мінімальної заробітної плати за 1 кв. м. Також встановлено додаткову ставку податку в розмірі 25 тис. грн. на рік для квартир площею понад 300 кв. м, будинків площею понад 500 кв. м. Тобто фактично такі об'єкти оподатковуватимуться відсотковою (до 3 %) та фіксованою (25 тис. грн.) ставками. Наприклад, якщо власник має квартиру площею 320 кв. м, за рік він повинен заплатити податок, розрахований таким чином: (320 кв. м - 60 кв. м (пільга)) x ставка податку, затверджена місцевою радою за 1 кв. м (% від мінімальної зарплати) + 25 тис. грн.

Податок на нерухоме майно має характерні особливості, які роблять його зручним для використання: нерухомість неможливо приховати, перемістити на іншу територію. Ми завжди можемо чітко визначити об'єкт оподаткування, тому що він має постійне місцезнаходження і його легко виявити та ідентифікувати. Також досить легко встановити платника податку, яким є власник нерухомості або його орендар (якщо це передбачено законодавством). Ми бачимо, що тут зводяться до

мінімуму природні прагнення платників податків, спрямовані на ухилення від сплати податку. Велике значення має той факт, що сплата податку на нерухомість характеризується стабільністю надходження до бюджету. Це пов'язано з тим, що циклічність економічного розвитку не має на нього такого безпосереднього впливу, як, скажімо, на загальнодержавні податки. Також важливим є визначення основних напрямів, які можуть і повинні бути досягнуті в процесі оподаткування нерухомості.

Це:

- 1) оптимізація рівня насиченості ринку нерухомості;
- 2) руйнування стимулів до спекулятивного обігу нерухомості;
- 3) підвищення ролі майнового оподаткування в реалізації фіскальної політики на місцях.

Ми дослідили, що податки на нерухоме майно вважаються найефективнішими саме на місцевому рівні.

В Україні базою оподаткування податку на нерухомість виступає загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток. Це породжує певні проблеми. Вони пов'язані з тим, що нерухомість може бути різною як за вартістю, так і за якістю. Тому необхідно внести поправки в систему оподаткування нерухомості в напрямі зміни бази оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та визначення ставки податку залежно від рівня соціально-економічного розвитку території, статусу адміністративно-територіальної одиниці.

Негативною рисою податків на власність є те, що вони досить непопулярні серед певних верств населення, а їх запровадження завжди наштовхується на жорсткий опір. Податки на власність складніші в адмініструванні. Це пов'язано з відсутністю сприятливих і простих методик оцінки вартості майна, відповідної бази даних. Так, в Україні на даний час не сформований повністю Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, тому часто бракує надійної інформаційної бази про ринкову вартість нерухомого майна, відсутні необхідні інформаційні системи, які б характеризували об'єкт оподаткування.

Транспортний податок. Загальний порядок справляння транспортного податку прописано у ст. 267 Податкового кодексу. Платниками цього податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з

чинним законодавством власні легкові автомобілі, що є об'єктами оподаткування. У свою чергу, об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше 5 років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (на 1 січня 2018 року — 3723 грн.). Тобто на 2018 рік — 1396125 грн. Така вартість визначається Мінекономрозвитку за методикою, затвердженою КМУ виходячи з марки, моделі, року випуску, типу двигуна, об'єму циліндрів двигуна, типу коробки переключення передач, пробігу легкового автомобіля. Щороку до 1 лютого базового податкового (звітного) періоду Мінекономрозвитку подає до ДФСУ інформацію про автомобілі, які відповідають указаним вимогам. Також відомості про вартість таких автомобілів розміщуються на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку. Разом з тим починаючи з 1 квітня 2015 року органи внутрішніх справ зобов'язані щомісячно, у 10-денний строк після закінчення календарного місяця, подавати контролюючим органам відомості, необхідні для розрахунку податку, за місцем реєстрації об'єкта оподаткування станом на 1 число кожного місяця. Базою оподаткування транспортним податком є легковий автомобіль, який є об'єктом оподаткування. Ставка цього податку встановлюється у розрахунку на календарний рік у розмірі 25 тис. грн. за кожен легковий автомобіль, який відповідає критеріям визнання об'єктом оподаткування цим податком. Відповідно базовим податковим (звітним) періодом для цього податку є календарний рік. Порядок обчислення транспортного податку залежить від того, платником податку є юридична чи фізична особа. Зокрема, за загальним правилом, для фізичних осіб обчислення суми податку з об'єкта/об'єктів оподаткування здійснюється контролюючим органом за місцем реєстрації платника. Податкове повідомлення-рішення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити такий орган надсилає (вручає) платнику податку за місцем його реєстрації до 1 липня року базового податкового (звітного) періоду (року). Тоді як платники податку — юридичні особи обчислюють суму податку самостійно станом на 1 січня звітного року. Такі платники до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію з розбивкою річної суми рівними частками поквартально. Податок сплачується за місцем реєстрації об'єктів оподаткування (легкових автомобілів) і зараховується до

міського бюджету згідно з положеннями Бюджетного кодексу України. Транспортний податок підлягає сплаті у такі строки: фізичними особами протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення юридичними особами авансовими внесками щокварталу — до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації [4].

Плата за землю. Плата за землю — це обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності. При цьому земельний податок слід розглядати як обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів. А під орендною платою за земельні ділянки державної і комунальної власності необхідно розуміти обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою. Спочатку зупинимося на порядку справляння земельного податку. Земельний податок. Платниками цього податку є: власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі. Що ж стосується суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, то особливості справляння земельного податку з них визначено у гл. 1 розд. XIV Податкового кодексу. До об'єктів оподаткування земельним податком належать:

1. земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні;
2. земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Базою оподаткування є нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого Податковим кодексом або площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено. Рішення ради щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, має бути офіційно оприлюднено до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування такої грошової оцінки або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень будуть застосовуватися не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом. Необхідно також вирішити питання щодо встановлення ставок земельного податку. Так, розмір ставки податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, не може

перевищувати 3 % від їх нормативної грошової оцінки. Водночас ставка податку для сільськогосподарських угідь та земель загального користування встановлюється у розмірі не більше 1 % від їх нормативної грошової оцінки. Максимальний розмір ставки податку за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форми власності), становить 12 % від їх нормативної грошової оцінки. Натомість ставка податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено, встановлюється у розмірі не більше 5 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по відповідній області. Зауважимо, що податок за лісові землі справляється як складова рентної плати, що визначається податковим законодавством. А от ставки податку за 1 га нелісових земель, які надані та використовуються для потреб лісового господарства, слід встановлювати на загальних засадах. Нормами ПК закріплено цілий ряд пільг щодо сплати земельного податку, окремо для фізичних та юридичних осіб. Для фізичних осіб передбачено звільнення від сплати цього податку для таких категорій осіб, як інваліди I та II груп, фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років, пенсіонери (за віком), ветерани війни, фізичні особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Але така пільга для відповідної категорії фізичних осіб поширюється тільки на одну земельну ділянку за кожним видом використання у таких межах: для ведення особистого селянського господарства у розмірі до 2 га для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах — не більш як 0,25 га; в селищах — не більш як 0,15 га; у містах — не більш як 0,10 га для індивідуального дачного будівництва не більш як 0,10 га для будівництва індивідуальних гаражів до 0,01 га для ведення садівництва не більше 0,12 га. Серед пільг, передбачених для юридичних осіб, є звільнення від сплати земельного податку таких із них, як:

1. санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів;
2. громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів та спілками громадських організацій інвалідів і є їх повною власністю. При цьому кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, протягом попереднього календарного місяця повинна

становити щонайменше 50 % середньооблікової чисельності штатних працівників, а фонд оплати праці таких інвалідів має становити не менш як 25 % суми загальних витрат на оплату праці;

3. бази олімпійської та паралімпійської підготовки згідно з переліком, затвердженим КМУ;

4. дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форми власності і джерел фінансування, заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів. Місцеві ради повинні до 25 грудня року, що передує звітному, подати відповідному контролюючому органу рішення щодо ставок земельного податку та наданих пільг юридичним та/або фізичним особам. Нові зміни щодо зазначеної інформації надаються до 1 числа першого місяця кварталу, наступного за звітним. Також слід зазначити, що існує низка земельних ділянок, які взагалі не підлягають обкладенню земельним податком. Так, не сплачується земельний податок за:

1. сільськогосподарські угіддя зон радіоактивно забруднених територій і хімічно забруднених сільськогосподарських угідь ;
2. землі сільськогосподарських угідь, що перебувають у тимчасовій консервації ;
3. земельні ділянки державних сортовипробувальних станцій і сортодільниць;
4. землі дорожнього господарства автомобільних доріг загального користування;
5. земельні ділянки сільськогосподарських підприємств, зайняті молодими садами, ягідниками та виноградниками;
6. земельні ділянки кладовищ, крематоріїв та колумбаріїв;
7. земельні ділянки, на яких розташовані дипломатичні представництва тощо.

Детальний перелік таких земель наведено у ст. 283 Податкового кодексу. Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік. Податковий (звітний) рік починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року. Підставою для нарахування земельного податку є дані державного земельного кадастру. Тому центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин та у сфері державної реєстрації речових прав на

нерухоме майно у сфері будівництва, повинні щомісяця до 10 числа наступного місяця, а також за запитом відповідного контролюючого органу, подавати інформацію, необхідну для обчислення і справляння земельного податку. Платники податку — юридичні особи обчислюють його суму самостійно щороку станом на 1 січня. Не пізніше 20 лютого поточного року до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки необхідно подати податкову декларацію на поточний рік з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє платника від обов'язку подання щомісячних декларацій. Однак платник податку має право подавати щомісяця звітну податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним. Відповідно, це звільняє його від обов'язку подання податкової декларації не пізніше 20 лютого поточного року. Разом із першою декларацією (при фактичному початку діяльності як платника) подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки. Надалі таку довідку слід подавати у випадку затвердження нової нормативної грошової оцінки землі. На противагу цьому нарахування фізичним особам сум податку проводиться контролюючими органами. Такі органи повинні видати платникові до 1 липня поточного року податкове повідомлення-рішення про внесення податку за формою, встановленою у порядку, визначеному ст. 58 ПК. Податкове зобов'язання щодо земельного податку, визначене у податковій декларації на поточний рік, юридичні особи сплачують рівними частками за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця. Облік фізичних осіб — платників податку і нарахування відповідних сум проводяться щороку до 1 травня. Земельний податок фізичні особи сплачують протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення. До речі, фізичні особи у сільській та селищній місцевості можуть сплачувати земельний податок через каси відповідних рад, за квитанцією про приймання податкових платежів. Форму такої квитанції встановлено у порядку, передбаченому ст. 46 ПК. Орендна плата Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки. Органи місцевого самоврядування, які укладають договори оренди землі, повинні до 1 лютого подавати контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки переліки орендарів,

з якими укладено договори оренди землі на поточний рік. Окрім того, органи місцевого самоврядування зобов'язані інформувати відповідний контролюючий орган про укладення нових, внесення змін до існуючих договорів оренди землі та їх розірвання до 1-го числа місяця, наступного за місяцем, у якому відбулися зазначені зміни. Платником орендної плати є орендар земельної ділянки. Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, надана в оренду. Розмір та умови внесення орендної плати обумовлюються у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем. Розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу:

1. не може бути меншою 3 % нормативної грошової оцінки;
2. не може перевищувати 12 % нормативної грошової оцінки;
3. може перевищувати 12 % у разі визначення орендаря на конкурентних засадах.

Плата за суборенду земельних ділянок не може перевищувати орендної плати. Податковий період, порядок обчислення орендної плати, строк сплати та порядок її зарахування до бюджетів застосовуються відповідно до вимог, встановлених для земельного податку. Отже, ми бачимо, що підхід до порядку обчислення, сплати та зарахування до відповідного бюджету є загальним для всі податків, які входять до складу податку на майно (податок на нерухоме майно, транспортний податок та плата за землею).

Метою введення плати за землею є раціональне використання та охорона земель, вирівнювання соціально-економічних умов господарювання на землях різної якості та поповнення доходної частини місцевих бюджетів. Відповідно до Податкового кодексу України поняття «плата за землею» є узагальнюючим і об'єднує в собі два обов'язкові платежі – земельний податок та орендну плату за землі державної і комунальної форми власності. Наявність земельного податку стимулює власника чи користувача до більш ефективного використання землі.

Один з найбільш важливих і прогресивних місцевих податків — єдиний податок. Адже саме цей податок може як сприяти розвитку малого та середнього бізнесу на території відповідної ради, так і гальмувати його розвиток. Тому вкрай важливо встановлювати доцільні та обґрунтовані розміри ставок єдиного податку з урахуванням рівня платоспроможності суб'єктів господарювання та потреб міського

бюджету. Головна особливість єдиного податку, полягає в тому, що він заміняє собою відразу кілька податків. Зокрема, його платники звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- 1) податку на прибуток підприємств;
- 2) податку на доходи фізичних осіб у частині доходів, отриманих у результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої — третьої груп (фізичної особи);
- 3) ПДВ з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами;
- 4) земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої — третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;
- 5) рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Ми вважаємо, що такий підхід спрямований на зменшення податкового навантаження на представників малого та середнього бізнесу. Проте встановлення максимальних розмірів ставок цього податку може стати непідйомним тягарем для дрібних підприємців. Тому вкрай важливо встановлювати доцільні та обґрунтовані ставки єдиного податку з урахуванням рівня платоспроможності суб'єктів господарювання та відповідно до потреб місцевого бюджету.

Правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також справляння єдиного податку визначено нормами гл. 1 розд. XIV Податкового кодексу. Ключовим поняттям, нерозривно пов'язаним із застосуванням єдиного податку, є поняття спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Під цим терміном слід розуміти особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих із них на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених Податковим кодексом, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Юридична особа чи фізична особа — підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо вона відповідає вимогам

та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному Податковим кодексом. Платники єдиного податку поділяються на такі групи:

1. Перша група — фізичні особи — підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню. Обсяг їхнього доходу протягом календарного року не перевищує 300 000 грн.

2. Друга група — фізичні особи — підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства за умови, що протягом календарного року: — вони не використовують працю найманих осіб або їх кількість не перевищує 10 осіб; — обсяг їхнього доходу не перевищує 1 500 000 грн. Такі вимоги не поширюються на фізичних осіб — підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2005), а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи — підприємці належать виключно до третьої групи платників єдиного податку.

3. Третя група — фізичні особи — підприємці, які не використовують працю найманих осіб, або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 000 000 грн.

4. Четверта група — це сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік становить 75 % і більше.

Водночас законодавством передбачено ряд обмежень щодо застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Зокрема, не можуть бути платниками єдиного податку першої — третьої груп:

1) суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи — підприємці), які здійснюють: діяльність з організації, проведення азартних ігор; обмін іноземної

валюти; виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів; видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння; видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення; діяльність у сфері фінансового посередництва; діяльність з надання послуг пошти; діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату; діяльність з організації, проведення гастрольних заходів ;

2) фізичні особи — підприємці, які здійснюють технічні випробування та дослідження (група 74.3 КВЕД ДК 009:2005), діяльність у сфері аудиту;

3) фізичні особи — підприємці, які надають в оренду земельні ділянки, загальна площа яких перевищує 0,2 га, житлові приміщення та/або їх частини загальною площею понад 100 м² та нежитлові приміщення (споруди, будівлі) — понад 300 м²;

4) страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

5) суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток юридичних осіб — неплатників єдиного податку становить 25 % і більше;

6) фізичні та юридичні особи — нерезиденти тощо.

Більш розширений перелік таких суб'єктів господарювання наведено у п. 291.5 ПК. Не можуть бути платниками єдиного податку четвертої групи:

1) суб'єкти господарювання, понад 50 % доходу яких, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хутрової сировини);

2) суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29 — 2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції;

3) суб'єкт господарювання, який станом на 1 січня базового (звітного) року має податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Суттєво, що платники єдиного податку першої — третьої груп повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) виключно в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій). Доходом платників першої — третьої груп єдиного податку є:

1. Для фізичної особи — підприємця — це дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду у грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), а також у матеріальній або нематеріальній формі. До доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності.

2. Для юридичної особи — це будь-який дохід, включаючи дохід представництв, філій, відділень такої юридичної особи, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), а також матеріальній або нематеріальній формі, визначеній п. 292.3 ст. 292 ПК. Не є доходом суми податків і зборів, утримані (нараховані) платником єдиного податку під час здійснення ним функцій податкового агента, а також суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, нараховані платником єдиного податку відповідно до закону. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди. Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року. Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків,

водосховищ) є нормативна грошова оцінка ріллі у відповідному регіоні з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року. Підставою для нарахування єдиного податку платникам четвертої групи є дані державного земельного кадастру та/або дані з державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Особливу увагу потрібно приділити встановленню ставок єдиного податку. Так, для платників першої і другої груп ставки єдиного податку встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, а для платників третьої групи — у відсотках до їхнього доходу (відсоткові ставки). Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються місцевими радами для фізичних осіб — підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності з розрахунку на календарний місяць: для першої групи платників єдиного податку до 10 % розміру мінімальної заробітної плати для другої групи платників єдиного податку до 20 % розміру мінімальної заробітної плати. Відсоткова ж ставка єдиного податку для платників третьої групи встановлюється у розмірі: 3 % доходу у разі сплати ПДВ згідно з Податковим кодексом або 5 % доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку. Для фізичних осіб — підприємців, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, ставка єдиного податку встановлюється у розмірі 5 % їхнього доходу. Поряд із цим для платників єдиного податку першої — третьої груп (фізичні особи — підприємці) ставка єдиного податку може встановлюється і у розмірі 15 %. А саме:

- 1) до суми перевищення обсягу доходу, визначеного як граничний для платника відповідної групи;
- 2) до доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у реєстрі платників єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;
- 3) до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, крім у грошовій формі;
- 4) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування;

5) до доходу, отриманого платниками першої або другої групи від провадження діяльності, яка не передбачена у пп. 1 та 2 п. 291.4 Податкового кодексу

Також для платників третьої групи (юридичні особи) встановлюються ставки єдиного податку у подвійному розмірі:

1) до суми перевищення обсягу доходу, визначеного як гранично допустимий для платників третьої групи;

2) до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж у грошовій формі;

3) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

Також можливе застосування максимального розміру ставки єдиного податку для платників першої і другої груп у таких випадках: здійснення ними одночасно кількох видів господарської діяльності; здійснення ними господарської діяльності на територіях більш як однієї сільської, селищної або міської ради. Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з 1 га сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках до бази оподаткування) [1].

Про спеціалізацію товаровиробника на виробництві певного виду продукції можна говорити, якщо частка доходу від реалізації такої продукції перевищує дві третини (66 %) від загального обсягу його доходу від реалізації всієї (сільськогосподарської) продукції. Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп є календарний рік. Натомість для платників єдиного податку третьої групи податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу. Податковий (звітний) період починається з 1-го числа першого місяця податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем останнього місяця податкового (звітного) періоду. Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20-го числа (включно) поточного місяця. Крім того, такі платники єдиного податку можуть здійснити сплату єдиного податку авансовим внеском за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як до кінця поточного звітного року. Нарахування авансових внесків для платників єдиного податку першої

і другої груп здійснюється контролюючими органами на підставі заяви такого платника єдиного податку щодо розміру обраної ставки єдиного податку, заяви щодо періоду щорічної відпустки та/або заяви щодо терміну тимчасової втрати працездатності. Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал. Сплата єдиного податку платниками першої — третьої груп здійснюється за місцем податкової адреси. Платники єдиного податку четвертої групи самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня. Такі платники повинні не пізніше 20 лютого поточного року подати відповідному контролюючому органу податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою у порядку, передбаченому ст. 46 Податкового кодексу. Сплату податку платники четвертої групи мають проводити щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

- 1) у I кварталі 10 %
- 2) у II кварталі 10 %
- 3) у III кварталі 50 %
- 4) у IV кварталі 30 %

Збір за місця для паркування транспортних засобів. Загальні вимоги до порядку справляння збору за місця для паркування транспортних засобів встановлено у ст. 2681 Податкового кодексу. Платниками цього збору є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), а також фізичні особи — підприємці, які згідно з рішенням місцевої ради організовують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках. Перелік земельних ділянок, відведених для організації та провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів, із зазначенням їх місцезнаходження, загальної площі, технічного облаштування, кількості місць для паркування затверджується рішенням місцевої ради про встановлення збору. Таке рішення разом з переліком осіб, уповноважених організовувати та провадити діяльність із паркування транспортних засобів, виконавчий орган місцевої ради повинен надати контролюючому органу в порядку, встановленому розділом I Податкового кодексу. Об'єктом оподаткування цим збором

є земельна ділянка, яка згідно з рішенням місцевої ради спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету. Не є об'єктом оподаткування площі земельної ділянки, яка відведена для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачених ст. 30 Закону № 875. Кількість місць для безоплатного паркування не може становити менше 10 % загальної кількості місць на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках для паркування, але не менш як для одного транспортного засобу з позначенням цих місць дорожніми знаками та відповідною розміткою. Базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету. Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 м² площі спеціально відведеної земельної ділянки. Розмір ставки цього збору може варіюватися у межах від 0,03 до 0,15 % мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року. При визначенні ставки місцеві ради враховують місцезнаходження спеціально відведених місць для паркування транспортних засобів, площу спеціально відведеного місця, кількість місць для паркування, спосіб поставлення на стоянку, режим роботи та їх заповнюваність. Базовий податковий (звітний) період для збору за місця для паркування транспортних засобів дорівнює календарному кварталу. Сума збору за місця для паркування транспортних засобів, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально до місцевого бюджету у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк за місцезнаходженням об'єкта оподаткування. Податкова декларація зі збору за місця для паркування транспортних засобів на території місцевої ради подається щокварталу до контролюючих органів протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу. Ми вважаємо, що прийняття рішення про встановлення місцевих податків та зборів сприятиме впорядкуванню місцевої нормативної бази відповідно до вимог Податкового кодексу, а також забезпеченню надходжень податків і зборів до міського бюджету. Однак

просто прийняти таке рішення замало. Необхідно також проводити моніторинг результативності дії цього регуляторного акта відповідно до вимог Закону №1160.

Тож потрібно визначати та відстежувати такі показники:

1) кількість платників по кожному податку та збору, визначених регуляторним актом;

2) суми надходжень від місцевих податків та зборів (по кожному окремо) за відповідний податковий період.

Результати відстежень у формі аналітичних довідок обов'язково оприлюднюються в засобах масової інформації [5].

Туристичний збір . Це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету. Туристичний збір встановлюється відповідно до вимог ст. 268 Податкового кодексу. Платниками цього збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які перебувають на території відповідної ради та отримують (споживають) послуги з тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк. Водночас не можуть бути платниками туристичного збору особи, які:

- 1) постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму;
- 2) особи, які прибули у відрядження;
- 3) інваліди, діти-інваліди та особи, що супроводжують інвалідів I групи або дітей-інвалідів (не більше одного супроводжувачого);
- 4) ветерани війни;
- 5) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- 6) особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів, що мають ліцензію на медичну практику;
- 7) діти віком до 18 років;
- 8) дитячі лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі та санаторно-курортні заклади.

Згідно з рішенням ради управління збору може здійснюватися:

- 1) адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами ;

2) квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму ;

3) юридичними особами або фізичними особами — підприємцями, уповноваженими радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою [2].

Такі суб'єкти господарювання виступають у ролі податкових агентів. Базою справляння туристичного збору є вартість усього періоду проживання (ночівлі) в місцях, згаданих вище, за вирахуванням ПДВ. При цьому до вартості проживання не включаються витрати на харчування чи побутові послуги (прання, чистка, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, витрати на усний та письмовий переклади, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду. Ставка туристичного збору встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 % до бази справляння збору. Особливість справляння цього збору полягає в тому, що це роблять податкові агенти під час надання послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням (ночівлею), і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання. Базовий податковий (звітний) період для туристичного збору дорівнює календарному кварталу. Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується податковими агентами до відповідного бюджету щоквартально у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк за місцезнаходженням податкових агентів. Податкова декларація з туристичного збору подається до контролюючих органів щокварталу протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу.

1.3 ДОСВІД КРАЇН ЄС У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві податки в Європі за формою встановлення їх та за способом зарахування до місцевих бюджетів також поділяються на 3 групи:

- перша група: прямі й непрямі місцеві податки, які майже в усіх країнах запроваджуються місцевими органами влади і повністю надходять до їхніх бюджетів.

Прямими податками в цій групі є промисловий податок, податки на нерухоме майно фізичних осіб, на землю, автомобілі, професію тощо. Непрямими податками в цій групі є індивідуальні й універсальні місцеві акцизи на споживання предметів широкого вжитку та інших ресурсів. Це акцизи на бензин, алкогольні напої та інші товари. У Великобританії місцевих непрямих податків немає;

- друга група: податки, що встановлюються місцевими органами влади як надбавки до загальнодержавних податків або як відрахування від них (місцеві надбавки до земельного та сільськогосподарського податків в Італії, відрахування від Прибуткового податку фізичних осіб, надбавка до податку на додану вартість у Франції та ін.);

- третя група місцевих податків найбільша. Серед них: податки на заняття торгівлею, на собак, на розваги, на видовища, на володіння транспортними засобами, на торгівлю спиртними напоями, на надання ліцензій на спадщину, на подарунки, на осіб, котрі володіють двома квартирами, на мисливство та рибальство, на відкриття питних закладів, готелів, на прибирання вулиць і ліквідацію побутових відходів, на кар'єри, на рекламу та інші (подібних податків центральна влада, як правило, не стягує).

Основну роль у країнах із розвинутою ринковою економікою відіграють майнові місцеві податки, у першу чергу на нерухоме майно фізичних та юридичних осіб і на землю. За рахунок податків на майно формується близько 40 % усіх доходів місцевих бюджетів у Франції. У федеративних державах суб'єкти федерацій мають власні служби, які збирають місцеві податки. Муніципальні податкові служби є і в органах місцевого самоврядування в багатьох федеративних та унітарних державах. Контроль за стягуванням загальнодержавних податків, які надходять до центрального бюджету, здійснюють державні податкові служби.

Досвід формування місцевих бюджетів у зарубіжних країнах свідчить про те, що роль власних джерел наповнення місцевих бюджетів неодмінно повинна зростати.

Доходи місцевих бюджетів у різних країнах формуються по-різному. Проте можна констатувати, що джерела наповнення дохідної частини місцевих бюджетів складаються із податкових та неподаткових надходжень, субсидій та дотацій з центрального бюджету та позик (кредитів). Але одним із

найважливіших джерел доходів місцевих бюджетів є податки. Необхідно зазначити, що у різних країнах існує різна кількість податків та зборів.

Цікавим є досвід Великої Британії у сфері місцевого оподаткування: тут функціонує лише один місцевий податок, він справляється з нерухомого майна. В інших країнах кількість місцевих податків значно більша: у Німеччині — близько 45, Франції — понад 50, в Італії — понад 70, у Бельгії — понад 100 податків і зборів [9].

У розвинених країнах, за даними О.А. Івашко, множинність місцевих податків розподіляється за такими групами:

прямі реальні податки: на рухоме і нерухоме майно, землю, з власників транспортних засобів, промисловий, екологічний тощо;

прямі податки на доходи: фізичних і юридичних осіб, спадщини, дарування;

непрямі податки на продаж: акцизи на бензин, тютюн, спиртні напої, на роздрібний продаж тощо;

збори і мита: на прибирання та вивіз сміття, за паркування автотранспорту, за полювання і риболовлю, з власників собак, за видачу ліцензій і посвідчень, послуги цвинтарів тощо [10, с. 41].

Цікавим є досвід місцевого оподаткування у Франції. У податковій системі цієї країни місцеві податки відіграють значну роль. Із системи місцевих податків виділяють чотири, які мають найбільшу питому вагу. Серед них: земельний податок на забудовані ділянки; земельний податок на незабудовані ділянки; податок на житло; професійний податок. Від земельного податку звільнено об'єкти державної власності. Він не стягується із фізичних осіб віком від 75-ти років, а також з осіб, які одержують спеціальну допомогу із громадських фондів або допомогу у зв'язку з інвалідністю [11]. Що стосується повноважень місцевих органів управління у Франції, то вони мають право вводити й інші податки та збори на установку електроосвітлення, податок на прибирання територій; місцеві збори на освоєння копалень; мито на автотранспортні засоби; на освоєння родовищ тощо. Ставки місцевих податків, які знаходяться в їх компетенції, органами влади визначають самостійно під час формування бюджету на майбутній рік, однак у межах,

встановлених Актом Національних зборів (парламенту Франції) максимального рівня.

У Норвегії — країни, яка перша серед країн Європи прийняла Закон про місцеве врядування («Акт про ольдерменів», 1837), відповідно до законодавства діє дворівнева система місцевого самоврядування. Вона складається з 19 графств та 431 муніципалітету. Столиці Норвегії (місту Осло) надано особливий статус, вона є водночас і графством, і муніципалітетом. Графства й муніципалітети виконують різні функції та мають незалежні один від одного бюджети. У країні діє кілька систем збирання податків, у тому числі муніципалітети самостійно збирають «муніципальну» частину податків міста [14, с. 31]. За даними Л.І. Старецької, вагому частині доходів бюджетів муніципалітетів Норвегії становлять саме надходження від місцевих податків, зборів та платежів — близько 50 % [15, с. 60].

Стосовно формування у Швеції місцевих бюджетів за рахунок податків і зборів можна відмітити, що в Конституції цієї країни прописано гарантії, згідно з якими держава надає муніципальній владі достатньо високу політичну та фінансову автономію. Однак, використовуючи принцип рівномірності надання суспільних послуг у межах всієї держави, стандарти встановлює центральний уряд [16].

В Італії місцеві органи влади мають право вводити та скасовувати місцеві податки, які дозволені законом. Але максимальну ставку цих податків встановлюють центральні органи влади. Тут місцеві бюджети складаються з прибуткового податку, податку на рекламу [12, с. 202].

Наявні податки у деяких країнах, досвід яких розглядається у цій статті, можна поділити за такими критеріями: податки, що розподіляються між центральними органами влади та місцевими органами влади, та податки, що відносяться до місцевих.

За першим критерієм:

— комуни Норвегії одержують із центрального бюджету частину коштів зібраного податку на додану вартість, податку на майно та прибуткового податку [17];

— найвагомішими прямими податками у Швеції є загальнодержавні:

прибутковий податок та податок на власність;

— в Естонії до основних джерел доходів місцевих бюджетів належать: частка загальнодержавних податків і зборів, дотації-трансфери з держбюджету [9];

— прибутковий податок в Італії цілком перераховується до фінансових установ центрального рівня, але потім ці установи повністю його перераховують місцевій владі. Платниками цього податку є як приватні особи, так і корпорації [18].

За другим критерієм:

— У Франції до місцевих податків відносяться: туристичний збір, податок на сім'ю (податок на житло, земельний податок на будівлі і споруди), на землю, на професію, на прибирання території, на використання комунікацій, на продаж будівель;

— в Естонії до основних джерел доходів місцевих бюджетів відносяться: місцеві (або муніципальні) податки, кредити, орендна плата за використання муніципальної власності, доходи від продажу муніципальної власності [9];

— система місцевих бюджетів Швеції фінансується, в основному, за рахунок місцевого прибуткового податку, ставки цього податку варіюють від 28,9 до 34,2 %;

— в Італії прибутковий податок повністю повертається з центральних фінансових установ до місцевих влад; податком на рекламу обкладаються рекламні оголошення та інші види реклами, які розміщено у громадських місцях. Розмір цього податку не однаковий, він залежить від фінансового стану муніципалітету, від виду та типу рекламної діяльності [13];

— в Норвегії податок на нерухомість є місцевим — місцева влада має право самостійно встановлювати ставки податку на нерухоме майно в межах 0,2—0,7 % від вартості майна.

Надалі хотілось би звернути увагу на те, що більшість країн світу використовують ще один податок, за рахунок якого можна було б розширити

дохідну базу місцевих бюджетів, — це податок на нерухоме майно. Такий податок запроваджено досить давно, що має стати прикладом для нашої країни. Розглянемо досвід кількох зарубіжних країн у даному питанні.

Цікавим є досвід Великої Британії, єдиної з країн Заходу, де податки на нерухоме майно забезпечують 100 % доходів місцевих бюджетів, які формуються за рахунок трьох основних джерел: муніципального податку, рентного збору з житлових приміщень, рентного збору з приміщень ділового призначення. Муніципальний податок у Великій Британії накладається на майно, призначене для житла, тобто будинки, квартири, бунгало, житлові фургони і яхти, незалежно від того, знаходяться вони у власності чи орендуються. Рентний збір із житлових приміщень — податок на доходи від здачі в найм житлових приміщень. Відрізняється від звичайного податку на доходи фізичних осіб лише походженням доходу та тим, що надходить до місцевих бюджетів. Справляється на основі декларації за ставками від 10 до 40 %. Рентний збір із приміщень ділового призначення аналог рентного збору з житлових приміщень, з тією лише різницею, що стосується приміщень, які використовуються з комерційною метою. Цей збір справляється на основі оцінної вартості приміщень, яку один раз на п'ять років визначає Valuation Office Agency, спираючись на динаміку ринкових цін на оренду [19, с. 78—79].

Важливим джерелом поповнення місцевих бюджетів у Німеччині є поземельний податок, який сплачують власники нерухомості. Згідно з Законом ФРН «Про поземельний податок» об'єктами цього податку стають земельні ділянки в сільському та лісовому господарствах і земельні ділянки під забудову. Податком обкладається безпосередньо ділянка, на якій знаходиться об'єкт, та стягується він з вартості майна. Сума поземельного податку залежить від місцезнаходження ділянки, її розміру, тобто чим більше її оціночна вартість, тим більшою є сума поземельного податку. Нарахуванням та стягненням поземельного податку займаються органи місцевого самоврядування, а адміністрування його здійснюють податкові органи, до компетенції яких належить визначення бази оподаткування. Базою оподаткування цього податку є єдина розрахункова вартість об'єкта нерухомості [20, с. 191].

Становить інтерес досвід Іспанії, де відповідно до Закону «Про місцеві

фінанси» місцеві органи влади стягують п'ять податків: на нерухомість, на бізнес, на транспортні засоби, на будівлі та податок на зростання вартості землі у містах. Перші три податки є загальнообов'язковими, а інші два можуть застосовуватися на розсуд місцевих органів влади. В усіх випадках місцева влада самостійно визначає розмір податкових ставок, але у встановлених законодавством межах [21, с. 164]. Власники житла сплачують на рік два податки:

1. муніципальний (0,5-2% від кадастрової вартості житла);
2. податок на майно (0,2-2,5%).

Базою для податку на майно може бути як кадастрова вартість об'єкта, так і його ринкова вартість. Кадастрова вартість податку на нерухомість визначається на державному рівні. Мерії та муніципалітети ставки податків встановлюють самостійно, але у рамках наявних лімітів — від 0,4 до 1 %.

У Франції є податок на нерухомість, який охоплює різні види нерухомості, а також використання цієї нерухомості у професійній діяльності. Ставки цих податків визначаються місцевими органами влади (генеральними та муніципальними радами) при формуванні бюджету на майбутній рік, але їхня величина не може перевищувати законодавчо встановленого максимуму. Земельний податок на забудовані ділянки у Франції стягується з усіх будівель, що знаходяться на території країни, а також ділянок, призначених для промислового або комерційного використання. При розрахунку податку враховуються самі будови і земельні ділянки, прилеглі до будови. Земельний податок на незабудовані ділянки у Франції справляється з власників і користувачів ділянок (юридичні та фізичні особи), то не підлягають обкладенню земельним податком на забудовані ділянки. Купівля нерухомості у Франції також підлягає оподаткуванню. Вид оподаткування при купівлі нерухомості залежить від того, яке це житло: первинне або вторинне. При придбанні нерухомості на вторинному ринку покупець сплачує податок на передачу нерухомості у розмірі 4,8 % вартості покупки (крім витрат на оформлення угоди). Одна частина цього податку (1,2 %) надходить в муніципалітет, інша — в департамент (3,6 %) [21, с. 164—166]. Значною є частка цього податку в місцевих

бюджетах Іспанії, Франції — тут він складає близько 30—40 %, Румунії — 19, Латвії — 13, Литви — 11 %. У більшості країн Європи податок на майно є обов'язковим, так як власність є найважливішою базою оподаткування [22, с. 97].

У практиці зарубіжних країн податком на особисте майно обкладають майно фізичних осіб за вирахуванням зобов'язань, що виникають у зв'язку з володінням цим майном. За даними Л.Л. Жебчук, податок на особисте майно за єдиною ставкою сплачують у Бельгії (1 %), Данії (2 %), Німеччині (0,5 для приватних осіб, 0,6 % для корпорацій), а також Ісландії та Люксембурзі. Особливостями цього податку є досить висока межа оподаткованої бази, з якої починається оподаткування, а також широка мережа пільг. В Австрії ставка податку дорівнює близько 0,8 % на рік [23, с. 93].

Отже, цей податок має суттєву питому вагу у країнах Європейського Союзу. Що стосується частки цього податку у відсотках до ВВП, то в середньому у країнах Європи він складає 2,1 %, причому у Великій Британії цей показник становить 4,2 % ВВП; Данії — 2,7; Польщі — 1,2; Франції — 1,1 % [24].

Що стосується практики використання податків на майно, то, на думку О. Яфінович, вона має як позитивні, так і негативні сторони. Серед позитивних визначаються такі: відповідність засадам справедливого оподаткування, зручність для застосування на місцевому рівні, стабільність надходжень, сприяння більш ефективному використанню майна, не призводить до зменшення податкової бази загальнодержавних податків і зборів. Серед негативних рис відмічають складність в адмініструванні, непопулярність серед населення, відсутність простих та ефективних методик оцінки вартості майна тощо [22, с. 97].

Але також існують країни, де податок на нерухомість складає незначну питому вагу у надходженнях місцевих бюджетів, це Данія, Фінляндія, Греція та Люксембург — тут він складає менше 10 % обсягу власних надходжень.

РОЗДІЛ 2 МІСЦЕ ТА РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У ВИКОНАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ М. КИЄВА.

2.1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Місцеві податки та збори регулюються Конституцією України, Податковим кодексом України та відповідними рішеннями місцевих органів самоврядування.

Місцеві податки і збори – це обов’язкові платежі юридичних та фізичних осіб до місцевих бюджетів, які встановлюються відповідно до закону органами місцевого самоврядування (ст. 143 Конституції України).

Податковий кодекс України, а також Бюджетний кодекс України є найважливішими документами у сфері формування системи місцевого самоврядування. Більшою юридичною силою у цій сфері володіють міжнародні акти та Конституція України. Наприклад, Україна підписала Європейську хартію про місцеве самоврядування та взяла зобов’язання формувати фінансову автономію органів місцевого самоврядування. Конституція України визначає, що територіальні громади села, селища, міста встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону. Ще одним елементом системи законодавства у сфері місцевого оподаткування є Бюджетний кодекс України. Саме Бюджетний кодекс України у розділі III визначає загальні аспекти відрахування загальнодержавних податків у місцеві бюджети. Також вплив на місцеве оподаткування та доходи місцевих

бюджетів мають такі органи, як Кабінет Міністрів України, Міністерства податків та зборів, місцевих органів самоврядування.

До прийняття Податкового кодексу України місцеве оподаткування регламентувалось Законом України «Про систему оподаткування», Декретом Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» тощо. Становлення системи оподаткування в нашій державі почалося з ухваленням 25 червня 1991 р. Закону України "Про систему оподаткування". В цьому Законі було визначено принципи побудови і призначення системи оподаткування, дано перелік податків, зборів, названо платників та об'єкти оподаткування. Таким чином було закладено основи системи оподаткування та створено передумови для її наступного розвитку.

Система оподаткування в Україні мала серйозні недоліки. По–перше, це нестабільність податкової системи. Часті зміни в законах щодо окремих податків негативно впливали на розвиток діяльності суб'єктів господарювання, не давали можливості підприємствам нормально функціонувати, впроваджувати нові технології та випускати конкурентноспроможну продукцію. По–друге, система в цілому була надто громізка, розрахунки окремих податків невиправдано ускладнені. У сфері оподаткування було близько 2500 нормативно–правових актів. Безумовно, що працювати безконфліктно і комфортно платникам податків у такому заплутаному правовому середовищі було дуже непросто. По–третє, наявність значної кількості колізій в податковому законодавстві. Без вирішення цієї проблеми податкова реформа не могла бути успішною, навіть якщо інші її аспекти будуть вдалі.

Крім того, податкова система України як сукупність відносин між державою і платниками характеризувалась такими негативними рисами:

- фіскальною спрямованістю податкової політики держави, тобто без належного врахування платоспроможності платників намагання максимально використати наявний їх податковий потенціал;
- різний підхід з боку держави до категорій платників, який виявлявся в наданні одним з них численних невиправданих пільг у списанні та реструктуризації їх заборгованості перед бюджетом і перекладанні податкового тягара на інших, що свідчило про дискримінаційний характер оподаткування в Україні. Прикладом є постійне списання податкового боргу компанії НАК "Нафтогаз" та її дочірнім підприємствам. Такі дії держави "відбивали" у добросовісних платників будь–яке

бажання платити податки і змушували їх постійно відшукувати схеми ухилення від оподаткування;

- відсутністю еквівалентності у відносинах не лише між державою і окремими платниками, а й між державою і всім загалом платників внаслідок значних масштабів марнотратства і розкрадання державних коштів, що зумовлювало значну розбіжність між загальною сумою податкових платежів і сукупністю суспільних благ, які надавалися платникам.

Найголовнішим недоліком було і те, що податкова система пригнічувала підприємництво. В Україні відповідно до Закону України "Про систему оподаткування" налічувалось 42 податків та зборів. У разі добросовісної сплати усіх цих податків та зборів підприємство зобов'язано було перераховувати до бюджету 45–50% створюваної на ньому доданої вартості. Навіть розвиненим країнам із стабільним соціально–економічним становищем такий рівень не властивий і, як правило, призводило до низьких темпів економічного зростання. Українським підприємствам, на відміну від західних, доводилося пристосовуватися до змін у відносинах власності, опановувати принципи корпоративного управління, адаптуватися до конкуренції. За умов існування несприятливого податкового режиму це малоймовірно, що і підтверджувалося вітчизняною практикою.

Крім того, велика кількість податків та численних бюджетних і позабюджетних фондів цільового призначення істотно ускладнювало сплату податків і зборів, контроль за їх сплатою та форми звітності. Така громіздка система створювала значні перешкоди безпосередньо для платників податків.

Всі ці проблеми вказували на недосконалість та неефективність діючої податкової системи, на те, що вона сприяла поглибленню економічної кризи. Виникла необхідність проведення податкової реформи та створення єдиного систематизованого законодавчого акту прямої дії, який охоплював би всі без виключення питання податкового права та відповідав адекватним засадам податкової політики держави. Реформа оподаткування в Україні, мала за мету побудову ефективної та справедливої податкової системи шляхом забезпечення її стабільності, ясності та передбачуваності, однією з найважливіших умов було підвищення підприємницької та інвестиційної активності для забезпечення виходу економіки України з кризи та інтеграції її в світовий простір. Створення нової законодавчої бази

в сфері оподаткування повинно було віддзеркалювати традиції існуючої податкової системи та відповідати світовим тенденціям розвитку податкових систем. В Україні необхідно було сформувати податкову політику, направлену на побудову стабільної та зрозумілої системи оподаткування, зменшення податкового тягара і забезпечення збалансованості інтересів держави та інтересів суб'єктів господарювання.

Основною вимогою до проекту Податкового кодексу України було те, щоб цей законодавчий акт не дублював чинних норм податкового законодавства, а здійснив реалізацію якісних та ефективних реформ.

Проект Податкового кодексу був продуктом плідної співпраці податківців, представників зацікавлених органів виконавчої влади, науковців, представників громадськості та бізнесу, щоб передбачити усунення існуючих недоліків чинного податкового законодавства, створення нормативно-правових умов для ефективного ведення бізнесу.

Проект Податкового кодексу України було спрямовано на:

- створення в Україні стабільної податкової системи, яка б забезпечувала ефективне функціонування економіки країни;
- стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів і підтримку технологічного оновлення суспільства;
- стимулювання розвитку малого підприємництва;
- упорядкування механізму справляння податків та посилення відповідальності за ухилення від сплати податків та їх невчасну сплату;
- забезпечення чіткого визначення об'єктів оподаткування з метою запобігання випадкам подвійного оподаткування;
- забезпечення справедливості підходу при оподаткуванні всіх категорій платників податків;
- дотримання міжнародних угод з питань оподаткування;
- реальне забезпечення прав платників податків;
- створення дієвого механізму контролю;
- усунення неузгодженості податкового законодавства з нормами законодавства інших галузей права, забезпечення їх гармонізації та взаємодії.

Податковий кодекс набрав чинності з 1 січня 2011. З моменту введення в дію Податкового кодексу України нормативно-правові акти у сфері оподаткування втратили чинність, а їх положення зазнали суттєвих змін. Втратили чинність такі Закони України:

- «Про акцизний збір»
- «Про Державний реєстр фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів»;
- «Про акцизний збір на алкогольні напої та тютюнові вироби»
- «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності»
- «Про ставки акцизного збору на деякі транспортні засоби та кузови до них»
- «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)»
- «Про плату за землю»
- «Про систему оподаткування»
- «Про податок на додану вартість»
- «Про фіксований сільськогосподарський податок»
- «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби»
- «Про економічний експеримент щодо стабілізації роботи підприємств легкої та деревообробної промисловості Чернівецької області»
- «Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої»
- «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами»
- «Про податок з доходів фізичних осіб»
- «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів»
- «Про оподаткування прибутку підприємств»

Виходячи з норм Податкового кодексу України, правове регулювання місцевих податків та зборів має певну специфіку, оскільки здійснюється на двох рівнях: загальнодержавному і місцевому. Держава визначає вичерпний перелік таких обов'язкових платежів, встановлює основи їх справляння, надаючи повноваження

органам місцевого самоврядування на введення таких податків на відповідній території. У свою чергу органи місцевого самоврядування, реалізуючи надані державою повноваження, встановлюють і детально регламентують механізм справляння місцевих податків і зборів, а також вводять їх в дію. Тому регулювання місцевого оподаткування здійснюється як податковими законами, так і цілою низкою інших нормативно-правових актів, що визначають компетенцію органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування, специфіку побудови бюджетної системи, а також рішеннями органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів.

Так, відповідно до Податкового кодексу України (ст. 8) до місцевих податків та зборів належать обов'язкові платежі, що встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад [2].

Ці податки та збори функціонують на основі принципів визначених у ст. 4 Податкового кодексу України. Серед них:

- загальність оподаткування - кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені цим Кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу;
- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації - забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;
- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;
- презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

- фінансова достатність - встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- соціальна справедливість - встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;
- економічність оподаткування - встановлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;
- нейтральність оподаткування - встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- стабільність - зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;
- рівномірність та зручність сплати - встановлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;
- єдиний підхід до встановлення податків та зборів - визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

З урахуванням цих принципів до місцевих податків та зборів висувається низка специфічних вимог. Вони обумовлені:

- 1) особливим значенням місцевих податків та зборів щодо забезпечення належного розвитку територій, найбільш повного задоволення потреб населення на цих територіях;
- 2) тим, що місцеве оподаткування перебуває на стадії становлення, про що свідчить їх незначна частка в доходах місцевих бюджетів;
- 3) відсутністю взаємозв'язку між рівнем суспільних послуг, що надаються на певній території, з податковим навантаженням населення;
- 4) невизначеністю багатьох процедур, пов'язаних із механізмом обчислення, планування місцевих податків та зборів;
- 5) відсутністю права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податків і зборів на своїй території;

б) неефективність окремих податкових ставок, що не дозволяє забезпечити стабільних надходжень до місцевих бюджетів.

Відповідно до Податкового кодексу України (ст.10) місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Місцеві ради в межах повноважень, визначених Податковим Кодексом, вирішують питання відповідно до вимог цього Кодексу щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору. Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється. Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

2.2 ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ М. КИЄВА

Динаміку та структуру місцевих податків та зборів ми дослідили на прикладі надходжень податків та зборів у місцевий бюджет м.Києва.

Після законодавчих змін друге місце за обсягом надходжень загального фонду бюджету м. Києва належить місцевим податкам і зборам.

Як свідчать наведені у додатку Б дані, протягом 2015–2017 рр. надходження місцевих податків і зборів у місцевий бюджет м.Києва у загальному обсязі збільшилися з 1922474,5 тис. грн. (2015 р.) до 4133852,3 тис. грн. (2017 р.) на 2211377,8 тис. грн.

Таке зростання відбулося переважно через збільшення кількості фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва. На надходження до місцевих бюджетів значною мірою вплинуло те, що у 2015 р. плату за землю віднесено до місцевих податків і зборів, сільськогосподарських товаровиробників виділено в окрему групу платників (четверту групу) єдиного податку, для платників єдиного податку третьої групи зменшено ставки єдиного податку.

Простежити динаміку надходжень місцевих податків та зборів до місцевого бюджету м.Києва за 2015–2017 рр. можна в додатку В.

Враховуючи внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства, зацікавленість та безпосередній вплив органів місцевого самоврядування на запровадження та мобілізацію надходжень від місцевих податків і зборів, можна чітко прослідкувати динаміку зростання їх питомої ваги в доходах місцевих бюджетів м.Києва (без трансфертів).

Зважаючи на покращання стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків і зборів їх частка у доходах місцевих бюджетів значно зросла впродовж останніх років. Якщо протягом 2007-2010 роках їх частка складала лише 1,1%-1,4%, то починаючи з 2011 року і до 2014 року вона зросла до 8,8%, а в 2017 році вже становила – 28,1 %. Як свідчать дані наведені у додатку Г найбільшу питому вагу у структурі місцевих податків і зборів займають надходження від плати за землю (понад 50%) та єдиного податку (понад 40%).

Надходження місцевих податків і зборів за 2016 рік склали – 8 653 723,6 тис. грн., що на 3749133,7 тис.грн. більше ніж в 2015 році (надходження місцевих податків і зборів у 2015 році склали – 4904589,9 тис. грн.).

За структурою місцевих податків і зборів виконання річних планових показників було забезпечено за рахунок:

орендної плати за землю та земельного податку на 103,4% (надійшло 5 123 725,2 тис. грн, що більше на 2 479 083,6 тис. грн відповідного періоду 2015 року, або на 93,7%); єдиного податку на 106,0% (надійшло 3 120 118,4 тис. грн, що більше надходжень 2015 року на 1 197 643,9 тис. грн); податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, на 109,2%, транспортного податку на 105,5%, збору за місця для паркування транспортних засобів на 40,6%, туристичного збору на 127,1%.

Надходження місцевих податків і зборів за 2017 рік становить – 9 726 353,60 грн. Як свідчать дані додатку Д в структурі місцевих податків і зборів за 2017 рік питома вага джерел доходів, що забезпечили надходження, становить: орендна плата за землю та земельний податок – 52%, єдиний податок – 42% , податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки -5%, транспортний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір (разом) – 1%.

2.3 ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ М. КИЄВА

Розглянемо, як формувалася дохідна частина місцевих бюджетів м.Києва у 2017 році (додаток Е).

Плата за землю.Земельний податок та орендна плата за землю починаючи з 2015 року відповідно до статті 265 Податкового кодексу України плата за землю, яка справляється у формі земельного податку і орендної плати за земельні ділянки держаної та комунальної власності, є складовою частиною податку на майно та входить до складу місцевих податків і зборів.

Плата за землю є другим за обсягом платежем до загального фонду бюджету та основне джерело наповнення місцевих податків і зборів. Уповільнення приросту плати за землю обумовлено застосуванням таких законодавчих норм з 01.01.2017 року: дії наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.11.2016 №489 «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів», яким зменшено значення коефіцієнту на функціональне використання землі щодо земельних ділянок, внесених до відомостей Державного земельного кадастру; рішенням Київської міської ради від 10.03.2016 №217/217 «Про внесення змін до рішення Київської міської ради від 03 липня 2014 року №23/23«Про затвердження технічної документації з нормативної грошової оцінки земель міста Києва» затверджено мінімальні значення локальних коефіцієнтів на місцезнаходження земельної ділянки, що застосовуються при розрахунку нормативно-грошової оцінки конкретної ділянки; дії статті 288 Податкового кодексу України в частині зміни визначення мінімального розміру орендної плати за землю. Відповідно до статті 288 Податкового кодексу України розширено коло юридичних осіб, що звільняються від сплати земельного податку. Рішення Київської міської ради від 23.06.2011 №242/5629 «Про встановлення місцевих податків і зборів у м.Києві» (із змінами) зменшено відсоткову ставку при обчисленні плати за землю під нежитловими приміщеннями, для житлово-будівельних кооперативів, асоціацій ОСББ, неприбутковим організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості.

В структурі плати за землю протягом 2015-2017 років спостерігається тенденція зростання частки орендної плати за землю та зменшення обсягу земельного податку.

Єдиний податок. Протягом 2017 року до загального фонду бюджету м. Києва надійшло єдиного податку - 4 133 852,30 грн. Значний приріст надходжень протягом 2017 року насамперед пов'язаний із збільшенням кількості платників єдиного податку, а також збільшенням з початку року ставок для платників єдиного податку першої та другої груп. З січня 2017 року відповідно до статті 293 ПК України ставки єдиного податку для платників першої групи встановлюються у відсотках до прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого Законом на 01 січня податкового (звітного) року, для другої групи – у відсотках до розміру мінімальної заробітної плати, у зв'язку з цим ставка єдиного податку у 2017 році для першої групи збільшилась на 22,2 грн, (ПМ для працездатних осіб – 1 600,0 грн), для другої групи на 364,4 грн (у зв'язку зі збільшенням розміру мінімальної заробітної плати з 1378 грн до 3200 грн).

Виконання решти місцевих податків і зборів за 2017 рік становить податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки - 449281,6 тис.грн, що на 173903,6 тис. грн більше надходжень, ніж за 2016 рік. Основна причина зростання це розширення бази оподаткування внаслідок збільшення мінімальної заробітної плати по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

3.1 РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Останніми роками особливо актуальною стала проблема нестачі фінансових ресурсів органів місцевої влади та нестабільність їхніх доходних джерел. За таких умов вагомим чинником стабілізації економічної ситуації в країні має стати ефективне використання системи місцевих податків і зборів, яка здатна перетворити територіальні громади із дотаційних на суб'єкти, які самостійно, за рахунок власних доходів спроможні розв'язувати будь-які соціально-економічні проблеми.

Зміцнення інституту місцевого оподаткування в Україні значною мірою залежить від того, чи будуть створені умови для фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, основу якої становлять місцеві бюджети. Наявна бюджетна практика передбачає формування дохідної частини місцевих бюджетів в основному за рахунок загальнодержавних податків і бюджетних трансфертів (дотацій і субвенцій).

Законодавче врегулювання системи справляння місцевих податків, яке було проведене з ухваленням Декрету Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки та збори", Закону України "Про систему оподаткування" та інших нормативних актів, створило початкові необхідні умови для формування самого інституту місцевого оподаткування в Україні. Нами було досліджено, що в процесі справляння місцевих податків і зборів за роки, що минули після виходу зазначених законодавчих актів, виявилось багато недоліків, які зумовлені невирішеністю як суто теоретичних проблем самої ідеї місцевого оподаткування (в контексті зміцнення місцевого самоврядування), так і невизначеністю багатьох технічних процедур механізму обчислення, пріоритетів у наданні пільг, урахування сум надходжень місцевих податків і зборів у процесі бюджетного планування тощо.

Досвід державотворення в ринкових економічних системах підтверджує, що міцне місцеве самоврядування неможливе без відповідного матеріального та фінансового підґрунтя. У багатьох країнах основу фінансової незалежності місцевих властей становлять місцеві податки, кількість яких досить значна; до складу місцевих

належать такі податки, які в нас зазвичай вважаються загальнодержавними (податок на прибуток підприємств, податок на доходи громадян, майнові податки, місцеві акцизи). Великий перелік місцевих податків і зборів, віднесення до них не лише дрібних і другорядних, а й великих за обсягами надходжень прямих, непрямих і майнових податків зумовлює досить високу їхню фіскальну роль, перетворює місцеві податки і збори в одне з основних джерел доходів місцевих бюджетів розвинутих ринкових країн.

Ми вважаємо, що сьогодні, пошук напрямів вирішення проблем формування доходної бази місцевих бюджетів в Україні є надзвичайно актуальним, оскільки обраний нашою країною стратегічний курс на євроінтеграцію потребує зростання питомої ваги власних джерел надходжень в структурі доходів місцевих бюджетів, проте разом з тим, проблеми у сфері державних фінансів зумовлюють необхідність посилення ролі саме місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів.

Вітчизняна бюджетна практика передбачає формування дохідної частини місцевих бюджетів в основному за рахунок загальнодержавних податків і бюджетних трансфертів (дотацій і субвенцій). Місцеві податки та збори як власне джерело бюджетів місцевого самоврядування в Україні становлять лише 25-28 % від доходів місцевих бюджетів, в той час як в розвинених країнах вони є головним атрибутом місцевого самоврядування. Зокрема, місцеві податки утворюють близько 60% прибуткової бази місцевих органів влади в Німеччині, 48% – у Швейцарії, 38% – в Італії, 45% – в Австралії, 44% – в Норвегії [17].

Прийняття Податкового кодексу в Україні стало суттєвим кроком вперед у процесі розвитку системи місцевого оподаткування. Кількість місцевих податків значно скоротилась, що позитивно вплинуло на ефективність роботи системи оподаткування, адже багато податків та зборів, що стягувалися до 2011 року, були не ефективними, витрати на їхнє адміністрування часто перевищували доходи.

Причиною низьких надходжень від податку на нерухомість в Україні, насамперед, є недостатнє врегулювання законодавством цього податку. В Податковому кодексі при визначенні об'єкта оподаткування та розміру ставки податку на нерухомість зовсім не враховується стан самої будівлі, її історична цінність, місце розташування та інші чинники, які могли б суттєво впливати на

розмір оціночної вартості будівлі. Було б доцільно взяти до уваги зарубіжний досвід адміністрування аналогічних податків і внести зміни до Податкового кодексу України, взявши за базу оподаткування податком на нерухоме майно саме оціночну вартість будівлі. Тобто, запропонований на сьогодні механізм справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки на території України потребує суттєвого вдосконалення [14].

Збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності займають незначну частку як у структурі податкових надходжень, так і загальних доходів місцевих бюджетів, яка становить значно менше 1 %. Така тенденція, на нашу думку, спричинена тим, що дані збори є вибічковими (крім збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності) для їхнього встановлення місцевими радами на підзвітній їм території. Також деякі проблеми виникають зі справлянням збору за місця для паркування транспортних засобів, оскільки через відсутність дієвого контролю за наявністю договорів оренди землі під парковки, меж і розміток місць для паркування, приборів фіксації в'їзду автотранспорту на парковку місцеві ради не повністю використовують потенціал цього збору [14]. Виникають також сумніви щодо збільшення податкових надходжень місцевих бюджетів за рахунок туристичного збору, оскільки цей податковий платіж може бути запровадженим виключно на туристичній місцевості, до якої неможливо віднести 4/5 територій місцевих громад України, які не користуються популярністю серед туристів [16].

Невміння місцевих органів влади реалізовувати прихований податковий потенціал та ефективно регулювати економічну діяльність на місцях, непрозорість в адмініструванні окремих податків призводять до недовикористання наявних можливостей в оподаткуванні. Внаслідок значного обсягу тіньової діяльності поза увагою фіскальних органів залишаються персональні доходи громадян, підприємницька діяльність незареєстрованих суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу. Зокрема, йдеться про втрати бюджету від недоотриманого збору за запровадження окремих видів підприємницької діяльності, єдиного податку та туристичного збору внаслідок невикористання туристичного потенціалу, що знаходиться у тіньовому секторі економіки [15].

Варто зазначити, що становлення системи місцевого оподаткування в Україні відбувається надто повільно. Про це свідчить темпи розробки і затвердження Податкового Кодексу в Україні, який так довго не могли прийняти, однак і він є недосконалим. Система місцевих податків і зборів має багато недоліків, серед яких найсуттєвішими, на нашу думку, є такі:

- незначна фінансова роль місцевих податків і зборів;
- невеликий перелік цих податків і зборів в порівнянні з іншими країнами;
- відсутність в органів місцевого самоврядування права самостійно запроваджувати власні податки і збори на своїй території;
- низький рівень зацікавленості місцевих органів влади у додатковому залученні коштів від справляння місцевих податків і зборів;
- відсутність взаємозалежності між рівнем суспільних послуг, які надаються на певній території, з податковими зусиллями населення;
- нерозвиненість регіональної податкової політики, що проявляється у відсутності таких місцевих податкових платежів як екологічні податки, плата за певні послуги місцевих органів влади тощо.

Багаторічна практика місцевого оподаткування в нашій країні, навіть, з урахуванням останніх законодавчих змін, дає підстави стверджувати, що система місцевих податків і зборів виконує лише допоміжну роль у державному оподаткуванні, що, на нашу думку, потребує значного реформування. В процесі вдосконалення системи оподаткування в Україні необхідно докорінно змінити ставлення до місцевих податків та зборів, суттєво підвищити їхню роль і значення у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. Потребує перегляду також перелік місцевих податкових платежів, як свідчить досвід багатьох розвинених країн світу, в напрямі збільшення їхньої кількості. Крім цього, органи місцевого самоврядування повинні бути наділені правом запроваджувати на своїй території власні податки і збори, а центральний уряд має лише контролювати загальний рівень оподаткування.

3.2 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

В умовах, коли проблематичним є наповнення дохідної частини бюджетів різних рівнів, а також враховуючи те, що понад 70 % таких доходів становлять податкові надходження, саме підвищення ефективності адміністрування податків і відповідна його адаптація до вимог сьогодення є одним з основних факторів вирішення зазначеного питання, яке гостро постає перед кожним урядом України. Саме удосконалення технологій адміністрування податків відноситься до заходів тактичного характеру, тобто таких, які можна оперативно впровадити.

Адміністрування податків як економічна категорія, на думку науковців, є логічно вибудованим, науково обґрунтованим процесом державного управління податковими відносинами, спрямований на максимізацію функції суспільного добробуту за умови виконання заданого бюджетного обмеження [29, с. 237]. Адміністрування податків є регламентованою законодавством організаційно-управлінською діяльністю державних органів, спрямованою на формування дохідної частини бюджетів різних рівнів (насамперед – її податкової складової). Виходячи із зазначеного, основними факторами, які впливають на ефективність адміністрування податків, є такі: нормативно-правові, організаційні та управлінські.

Основою ефективності податкового адміністрування є наявність законодавчої бази, яка містить чіткі норми функціонування податків та інших обов'язкових платежів, а також відповідних підзаконних актів, які визначають окремі процедури застосування вказаних законодавчих норм. Ми дослідили, що оптимальним та, виходячи із сфери застосування, неконфліктним є прийняття та подальше застосування законодавчих актів прямої дії.

Адміністрування податків впливає на якісні та кількісні показники надання державних послуг, а також на макроекономічні процеси. У світовій практиці серед підходів, за допомогою яких визначають принципи оптимального оподаткування, фігурують ефективність технологій податкового адміністрування та затратність на його провадження з боку контролюючих органів. У цьому випадку ефективність податкового адміністрування визначається як співвідношення державних витрат на його здійснення та досягнутим рівнем надходження податків до бюджету країни. На думку окремих науковців, податкове адміністрування є встановленою законом, практикою або звичаями системою управління податковим процесом з боку держави та її уповноважених органів [30, с. 33].

Загальною метою адміністрування податків є забезпечення повноти сплати податків і податкових платежів, а також відповідного формування централізованих фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування. Досягнення вказаної мети здійснюється через реалізацію відповідної податкової політики держави та оптимізацію застосовуваних фіскальними органами податкових технологій.

Вирізняють два аспекти впливу адміністрування податків на ефективність системи оподаткування, які можуть бути оцінені в цифровому вимірі: затратність адміністрування податків та ефективність контролюючого впливу системи податкового адміністрування. Як правило, саме фіскальна ефективність визначається основним показником здійснення податкового адміністрування. Однак, цей показник прямо залежить і від цілого комплексу внутрішніх чинників, до яких належать: логічність і стабільність податкового законодавства; узгодженість законодавчих і нормативних актів; оптимальність органів, які адмініструють податки; обґрунтованість та доцільність застосовуваних технологій адміністрування податків та їх адекватність наявним економічним реаліям [31, с. 27].

Для визначення показника затратності податкового адміністрування використовують не лише дані про державні витрати на фінансування діяльності фіскальних органів, а й втрати платників податків на ведення податкового обліку та відповідного звітування про обсяги нарахованих і сплачених податків, та інших обов'язкових платежів. Перша складова є прямими затратами на адміністрування податків, друга – непрямими витратами (затрати платників податків) і значно перевищує першу [32]. Саме величина непрямих витрат на адміністрування податків найбільш суттєво впливає на загальну оцінку національної податкової системи, а тому для України є одним з негативних чинників і негативно характеризує інвестиційний клімат держави. Надмірно громіздке і недосконале податкове законодавство спричиняє конфлікти між окремими учасниками податкових правовідносин, а тому важливим етапом трансформації національної податкової системи стало прийняття Податкового кодексу. Основними напрямками реформування національної податкової системи після прийняття Податкового кодексу були визначені такі:

- формування сприятливого інституційного податкового середовища;

- оптимізація структури системи оподаткування;
- удосконалення застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва;
- удосконалення технологій адміністрування податків і податкових платежів.

Упровадження зазначених заходів повинно сприяти встановленню рівноправних відносин між платниками податків і податковими органами; усуненню випадків неоднозначного трактуванням прав і обов'язків платників податків або податкових адміністраторів; забезпеченню вирішення податкових спорів на засадах рівноправності та змагальності за неприпустимості винесення рішень фіскальними органами на власний розсуд (зокрема, через прийняття протиправних нормативних актів і роз'яснень).

Необхідною умовою реалізації новацій Податкового кодексу є подальше вдосконалення ризик-орієнтованої системи адміністрування податків і зборів та поглибленого моніторингу діяльності великих платників податків. Реалізувати таку мету можна створивши інформаційно-аналітичну базу органів державної податкової служби як цілісну систему, спрямовану на загальний аналіз результатів господарської діяльності платників податків. Такі заходи будуть сприяти скороченню рівня охоплення податковими перевітками суб'єктів господарювання. Крім того, існуючий світовий досвід вказує на недоцільність проведення документальних перевірок всього кола платників податків, адже їх частка, як правило, не перевищує 5 % від зареєстрованої кількості платників податків.

За результатами 2017 року, платники податків, зареєстровані в Києві, забезпечили надходження 64 млрд грн до бюджету. Порівняно з попереднім роком, надходження збільшилися майже на 10 млрд грн. Рівень добровільної сплати з боку платників податків у Києві складає 98%.

Одночасно кількість проведених податкових перевірок знизилася. У 2018 році кількість перевірок ДФС буде зменшена, порівняно з попередніми роками. В 2016 році було проведено 16,1 тис. позапланових перевірок, в 2017 році — 15,1 тис. таких перевірок.. Планування перевірок, відповідно до вимог Податкового кодексу, здійснюється з використанням ризикоорієнтованої системи. Безпосередньо до плану-графіка проведення документальних планових перевірок необхідно

включати платників податків, які мають ризик щодо несплати податків і зборів, а також невиконання інших вимог законодавства, контроль за яким покладено на органи державної податкової служби [29].

Безпосередньо ефективність здійснення контролю за надходженнями податків до бюджету залежить від оперативності опрацювання значного масиву інформації, який формується органами податкової служби з різних джерел у порядку, визначеному статтею 73 Податкового кодексу. Головним чинником підвищення оперативності прийняття рішень щодо податкових ризиків, що виникають, є подальше залучення до подання податкової звітності в електронному вигляді як найширшого кола суб'єктів господарювання. Крім того, прямою нормою п. 49.4 ст. 49 Податкового кодексу передбачено обов'язок подання декларацій в електронній формі середніми та великими підприємствами.

Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної податкової служби як цілісної системи, спрямованої на загальний аналіз результатів господарської діяльності платників податків, є основним фактором підвищення ефективності адміністрування податків. Крім того, функціонування вказаної системи дозволить забезпечити перенесення уваги органів податкової служби на тих платників податків, які ухиляються від виконання податкового обов'язку, і зменшити навантаження на сумлінних платників податків. Крім того, автоматизовані системи обліку та пошуку інформації застосовують не лише при проведенні контрольної діяльності органів державної податкової служби. Такі системи використовують і правоохоронні органи під час виявлення, профілактики та розслідування злочинів. Інформаційно-довідкове забезпечення є основою аналітичної роботи, що проводиться підрозділами податкової міліції та іншими правоохоронними органами. Використання інформаційних банків даних, у тому числі тих, що містять оперативно-розшукову інформацію, дозволяє отримати великий масив даних, який може бути використаний не лише в пошуковій та контрольній-аналітичній діяльності, а й у доказовому процесі [33, с. 101].

Наступним етапом розвитку процедур податкового контролю є впровадження електронного аудиту (е-аудиту), який є комплексом заходів контролю податкового органу і функціонує через опрацювання спеціалізованим програмним забезпеченням інформації про господарську діяльність суб'єкта господарювання. За результатами

проведення такого аудиту визначаються факти ухилення від сплати податків, мінімізація податкових зобов'язань або їх імовірність, а також приймається рішення про проведення відповідних контрольних дій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Зростання власних доходів місцевих бюджетів має підвищити рівень фінансової спроможності органів місцевого самоврядування. Досвід деяких зарубіжних країн міг би стати дуже корисним для України, він свідчить про те, що в цих країнах відбулась податкова реформа та є вагомі результати у цій сфері.

З метою розробки напрямів щодо удосконалення формування місцевих бюджетів в Україні виконано розгляд та узагальнено досвід зарубіжних країн. Грунтуючись на ньому, ми пропонуємо такі дії щодо реформування інституту місцевих податків і зборів в Україні:

1. Під час проведення бюджетної політики держава повинна оптимально поєднувати інтереси суспільства, окремих територій, підприємств і громадян.
2. Посилити вплив місцевих податків і зборів у частині формування доходної бази місцевих бюджетів.
3. Дозволити регулювати органам місцевої влади ставки місцевих податків і зборів.
4. Під час формування доходної бази місцевих бюджетів маємо врахувати в Україні досвід зарубіжних країн: у більшості з них податки на нерухомість надходять у місцеві бюджети і мають високу питому вагу у їх формуванні.

Модернізація податкової системи, впровадження нових „правил гри” у сфері оподаткування після прийняття Податкового кодексу та подальший розвиток технологій потребує відповідного відображення у процедурах податкового адміністрування. Удосконалення таких процедур дозволить підвищити ефективність виконання функцій податкових адміністраторів, створить передумови для встановлення соціального партнерства, а також пріоритетного впровадження новітніх інформаційних технологій. Крім того, ми вважаємо, що до умов подальшої модернізації сплати податків доцільно віднести:

- скорочення рівня адміністративного навантаження на платників податків завдяки подальшому впровадженню та удосконаленню податкових технологій та процедур;
- підвищення рівня інформаційного забезпечення технологій податкового адміністрування при одночасному посиленні застосовуваних заходів захисту податкової інформації; забезпечення функціонування єдиної інформаційної системи, що акумулюватиме всю інформацію, пов’язану з нарахуванням і сплатою податків і податкових платежів;
- удосконалення нормативної бази щодо врегулювання процедур отримання інформації від інших державних органів, платників податків і податкових агентів, її оброблення, узагальнення та відповідне інтегрування до інформаційних ресурсів органів державної податкової та митної служб для проведення подальших операцій щодо оцінки ймовірності податкових ризиків в автоматичному режимі;

- зростання ролі моніторингу податкової звітності внаслідок порівняння даних такої звітності з даними, які отримано із зовнішніх джерел у порядку, передбаченому Податковим кодексом;
- підвищення рівня взаємодії органів державної податкової та митної служб з відповідними закордонними фіскальними органами щодо отримання інформації для виокремлення загальних схем і конкретних фактів ухилення від сплати податків;
- удосконалення ризик-орієнтованої системи податкового контролю і, як наслідок, підвищення уваги до платників податків з „групи ризику” при одночасному зменшенні втручання в господарську діяльність сумлінних платників;
- впровадження та забезпечення широкого доступу до електронних сервісів фіскальних органів (у тому числі і надання платникам податків права на ознайомлення зі станом власних розрахунків за податковими платежами), а також подальше розширення кола платників податків, що звітують в електронному вигляді;
- широке застосування можливостей електронного аудиту та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. No 2456-VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Податковий кодекс України: від 2 грудня 2010р. No 2755-17, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Конституція України — Конституція України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР
4. Закон про місцеве самоврядування — Закон України від 21.05.97 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»
5. Станкус Тетяна, "Місцеві податки та збори" [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://buhgalter.com.ua/articles/podatky-ta-zbory/mistsevi-podatki-ta-zbory/>
6. "Місцеві податки"/Вісник/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/faq/question/1888> Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародний документ від 15.10.1985 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

7. Сайт Фіскальної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>.
8. Букина И. Современные тенденции налогового администрирования в зарубежных странах / И. Буки - на // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 7. — С. 37—42.
9. Івашко О.А. Проблеми та напрями вдосконалення по даткової політики України / О.А. Івашко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. — 2011. — Вип. 16. — С. 38—42.
10. Пастернак О.М. Імплементация закордонного досвіду у сфері муніципальних відносин.
11. Калустян Я.В. Оцінка систем місцевого оподаткування зарубіжних країн // Я.В. Калустян // Інноваційна економіка. — 2013. — № 11. — С. 200—205.
12. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування [Електронний ресурс] В.С. Дмитровська. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf.
13. Калкуле Е. Структура і розподіл повноважень у системі місцевого самоврядування Норвегії / Е. Калкуле // Економічний часопис-XXI. — 2006. — № 11 — 12. — С. 31—32.
14. Старецька Л.І. Місцеве самоврядування: оглядовий курс : [навч. прогр. для прац. місц. самоврядування ; книга 3] / Л.І. Старецька. — К., 2006. — 88 с.
15. Local income tax in Sweden: reform and continuity [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://campaigns.libdems.org.uk/user_files/axethetax/LIT_in_Sweden.pdf.
16. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: опти мальна модель : [монографія] / [за заг. ред. О.І. Сос кіна]. — К. : Ін-т трансформації суспільства, 2007. — 288 с.

17. Галкін В.М. Досвід місцевого самоврядування розвинутих країн та можливість застосування його в Україні [Електронний ресурс] / В.М. Галкін. — Режим доступу: <http://195.5.41.214/e-book/db/2007-1-2/doc/5/06.pdf>.
18. Податкові системи зарубіжних держав : навч. посібник / В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, І.А. Прокопенко, Т.В. Тучак. — К. : Кондор-Видавництво, 2012. — 222 с.
19. Поляк А.В. Досвід місцевого оподаткування Німеччини та його використання в процесі реформування податкової системи України / А.В. Поляк // Вісник Запорізького національного університету. — 2014. — № 4(1). — С. 188—194.
20. Карлін М. І. Податок на нерухомість у країнах ОЕСР та в Україні: історія і сьогодення / М.І. Карлін // Наукові записки. Серія Економіка. — № 21. — 2013 — С. 163—167.
21. Яфінович О. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України / О. Яфінович // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2015. — № 2(167). — С. 92—100.
22. Жебчук Л.Л. Податок на нерухомість як елемент оподаткування особистих доходів населення / Л.Л. Жебчук // Наукові праці науково-дослідного фінансового інституту. — 2013. — № 3(64). — С. 90—97.
23. Цимбалюк І.О. Роль податків у забезпеченні фінансової автономії органів місцевого самоврядування / І.О. Цимбалюк, Б.В. Підцерковний // Вісник Запорізького національного університету. — 2014. — № 2(22). — С. 179—187.
24. Бартчук Ю.А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні / Ю.А. Бартчук // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології. — 2012. — № 1. — С. 82—84.

25. Дем'янчук О.І. Фіскальний потенціал місцевих бюджетів України / О.І. Дем'янчук // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 4(55). – С. 121–128.
26. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.treasury.gov.ua>
27. Офіційний сайт КМДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://old.kyivcity.gov.ua/>
28. Офіційний сайт Київської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmr.gov.ua/uk/comisii/20/budget>
29. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія / [П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій та ін.]; за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2008. – 675 с.
30. Власьев В. Л. Эффективность администрирования налогов в сложной налоговой системе / В. Л. Васильев // Вісник СевДТУ. – Вип. 92: Економіка і фінанси: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2008. – С. 32–35.
31. Мельник В. М. Вплив адміністрування податків на ефективність функціонування податкової системи / В. М. Мельник // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2005. – № 2 (29). – С. 25–31.
32. Амоша О. І. До питання про оцінку рівня податків в Україні / О. Амоша, В. П. Вишневський // Економіка України. – 2002. – № 8. — С. 11–19.
33. Лисенко В. В. Інформаційне забезпечення виявлення податкових злочинів / В. В. Лисенко, О. В. Лисенко // Податкові регулятори соціально-економічного розвитку України: зб. Матер. Наук.-практ. семінару, 21 квітня 2011 р. / Держ. подат. служба України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. центр з пробл. оподат. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2011. – 212 с.
34. Герчаківський С. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення// Фінанси України.– 2003. – №2.–С.44-49.
35. Іваненко В. Місце та роль місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого самоврядування// Фінанси України. – 2005. – №4. – С.32-34.
36. Назаркевич І. Місцеве оподаткування і механізми його вдосконалення// Регіональна економіка. – 2005. – №2. – С.290-295.

37. Бобох Н. Наслідки запровадження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в Україні [Електронний ресурс] / Бобох Н. Режим доступу: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1544/1/land_boboh.pdf.
38. Сощук Д. Недоліки та напрями вдосконалення системи місцевого оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / Д. Сощук – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2014/nedoliky-ta-napryamy-vdoskonalennya-systemy-mistsevoho-opodatkovannya-v-ukrajini/>
39. Кучабський О. Розвиток системи місцевого оподаткування в Україні/ Кучабський О., Гончаренко М. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/4/01.pdf>.
40. Терлецький А.І. Механізм вдосконалення формування доходів місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / А.І. Терлецький – Режим доступу // <http://www.nbuuv.gov.ua>.
41. Семенова К.О. Проблеми та перспективи формування місцевих бюджетів в Україні / Семенова К.О., Сидоренко О.О. // [Електронний ресурс].Режим доступу:http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2012/Economics/3_104510.doc.htm

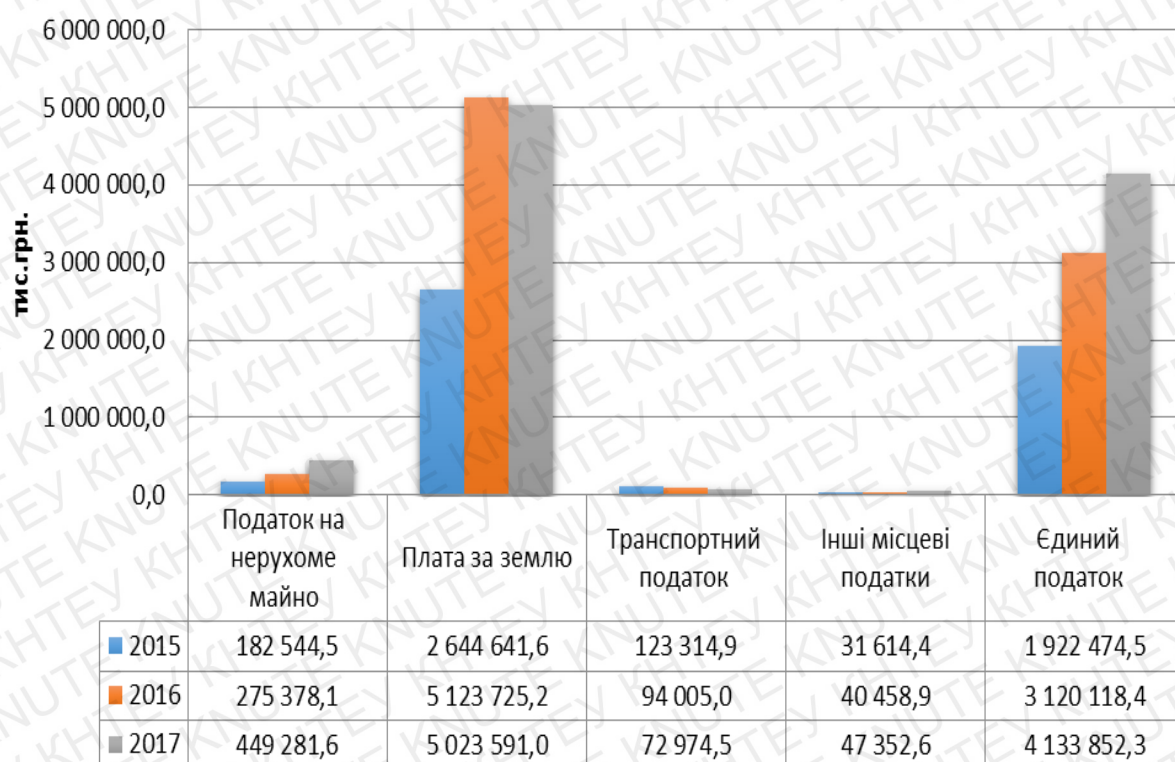
ДОДАТКИ

Додаток А

Податки та збори				
		2015	2016	2017
Місцеві податки, тис.грн.		4 904 589,9	8 653 723,6	9 726 353,6
Загальнодержавні	Місцеві це податки і збори, які є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад			
Податок на майно		2 827 486,1	3 493 108,3	5 545 847,1
Податок на нерухоме майно в т.ч.		182 544,9	275 378,1	449 281,6
Податок на нерухоме майно сплачений юридичними особами	Податки	167 292,6	256 298,3	416 577,1
Податок на нерухоме майно сплачений фізичними особами	Збори	15 251,9	19 079,7	32 704,5
Плата за землю в т.ч.	Податок на майно	2 644 641,6	5 123 355,2	6 023 594,0
земельний податок	податок на паркування транспортних засобів	873 241,0	2 245 402,4	2 268 678,1
орендна плата	нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	1 771 400,6	2 878 322,8	2 754 912,8
Транспортний податок в т.ч.	земельної ділянки	123 314,9	94 005,0	72 974,5
Транспортний податок з фізичних осіб	транспортний податок	88 305,3	58 365,5	37 137,4
Транспортний податок з юридичних осіб		35 009,6	35 641,5	35 837,1
Інші місцеві податки		31 614,4	40 458,9	47 352,6
Єдиний податок	плата за землю	1 922 474,5	3 120 118,4	4 133 852,3
	Єдиний податок			

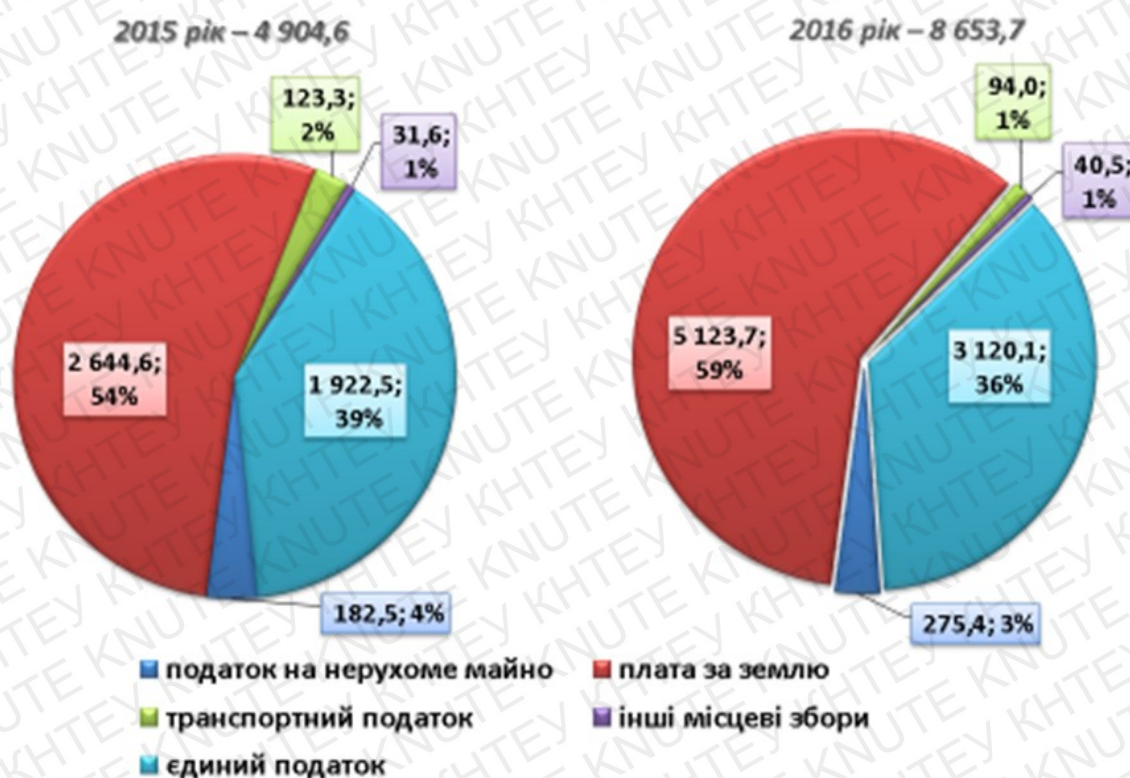
Додаток
БДодаток
В

Динаміка надходжень місцевих податків та зборів 2015-2017 рр

Додаток Г

Структура місцевих податків і зборів за 2015-2016 років бюджету міста Києва (млн грн)

Додаток Д

Структура місцевих податків і зборів за 2017 рік бюджету міста Києва (млн грн)

Додаток Е

Найменування показника	План на 2017 рік	Виконано на 01.01.2018	% виконання до	Приріст, % 2017 до 2016 року
------------------------	------------------	------------------------	----------------	------------------------------

			плану	
Місцеві податки	9 547 970,5	9 726 353,6	101,9	112,4
Податок на майно	5 682 944,6	5 545 847,1	97,6	101,0
Податок на нерухоме майно в т.ч.	360 044,6	449 281,6	124,8	163,2
Податок на нерухоме майно сплачений юридичними особами	340 144,6	416 577,1	122,5	162,5
Податок на нерухоме майно сплачений фізичними особами	19 900,0	32 704,5	164,3	171,4
Плата за землю в т.ч.	5 232 300,0	5 023 591,0	96,0	98,0
земельний податок	2 380 600,0	2 268 678,1	95,3	101,0
орендна плата	2 851 700,0	2 754 912,8	96,6	95,7
Транспортний податок в т.ч.	90 600,0	72 974,5	80,5	77,6
Транспортний податок з фізичних осіб	54 900,0	37 137,4	67,6	63,6
Транспортний податок з юридичних осіб	35 700,0	35 837,1	100,4	100,5
Збір за місця для паркування транспортних засобів	58 000,0	22 205,5	38,3	92,9
Туристичний збір	23 401,5	25 147,1	107,5	134,0
Єдиний податок	3 783 624,4	4 133 852,3	109,3	132,5

